

Голас Радзімы

№ 33 (1707)
20 жніўня 1981 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 4 кап.
Выдаецца з 1955 г.

Аб Станіславе Паўлюкевічу ў калгасе «Прагрэс» Гродзенскага раёна людзі заўсёды гавораць з вялікай павагай. Славіцца ён як майстар уборкі ўраджая. Не першы год працуе Станіслаў Іосіфавіч на камбайне. Дасканалае веданне тэхнікі, вопыт дапамагаюць яму і сёння дабівацца высокага намалоту зерня. Пераймае вопыт у знатнага камбайнера і яго памочнік Іван Залого.
НА ЗДЫМКУ: Станіслаў ПАЎЛЮКЕВІЧ і Іван ЗАЛОГА. (Фотарэпартаж аб уборцы ўраджая ў калгасе «Прагрэс» змешчаны на 3-й стар.).

падзеі · людзі · факты

ЗАБЯСПЕЧЫЦЬ МІР НА ЗЯМЛІ

14 жніўня ў газетах была апублікавана Заява ТАСС, у якой гаворыцца, што ў дзень памяці ахвяр Хірасімы прэзідэнт ЗША Р. Рэйган прыняў рашэнне пачаць разгортванне вытворчасці нейтроннай зброі. У выніку гэтага рашэння, прынятага з цыннічным грэбаваннем волі і інтарэсаў народаў зямнога шара, і без таго велізарнага арсенала ЗША папаўняецца новым, асабліва варварскім сродкам масавага знішчэння людзей. Гэты крок адміністрацыі ЗША з'яўляецца яшчэ адным яркім прыкладам пагражаючага крайне небяспечнымі вынікамі падыходу да міжнародных спраў. І не выпадкова, апошняе рашэнне прэзідэнта сустрэта з асаблівым абурэннем і трывогай у многіх дзяржавах свету і нават у большасці краін НАТО. Адкрыта адобрыць яго пасмеў практычна адзін Пекін.

Спрабуючы ўвесці народы ў зман, у Вашынгтоне цяпер заяўляюць, што вырабляемая нейтронная зарада будучы складзіравацца на амерыканскай тэрыторыі, а таму, маўляў, гэта — «чыста ўнутраная справа ЗША». Але кожнаму ясна, што нейтронная зброя ствараецца для прымянення зусім не на тэрыторыі ЗША. У выніку тое, што сёння называюць у ЗША «ўнутранай справай», заўтра можа прывесці да гібелі мільёнаў людзей, стаць пачаткам сусветнага ядзернага пажару, агонь якога ахопіць і Злучаныя Штаты. Між тым, безадказная пазіцыя некаторых дзеячаў заходне-еўрапейскіх дзяржаў, якія па сутнасці падыгрываюць злачынным амерыканскім планам — на руку адміністрацыі Рэйгана.

Паяўленне нейтроннай зброі ў ваенных арсеналах вяло б да павелічэння рызыкі ўзнікнення ядзернай вайны, і ўся адказнасць за гэта ляжа на Злучаныя Штаты Амерыкі.

Справа ўсіх сумленных людзей — сарваць варварскія планы амерыканскай ваеншчыны, звязаныя з нейтроннай зброяй. Як вядома, Савецкі Саюз неаднаразова прапаноўваў дамовіцца аб узаемнай адмове ад вытворчасці нейтроннай зброі, забараніць яе. Канкрэтны праект міжнароднай канвенцыі накіраванага гэтага, унесены сацыялістычнымі краінамі, ляжыць на стала перагавораў — у Камітэце па раззбраенню ў Жэневе.

У савецкіх кіруючых колах па-ранейшаму перакананы, што такое рашэнне найлепшым чынам адпавядае задачам умацавання міру і было б у інтарэсах усіх дзяржаў і народаў. Вядома, Савецкі Саюз будзе адваедным чынам адзеньваць узнікаючы абстаноўку і прымаць неабходныя меры для забеспячэння сваёй бяспекі, бяспекі сваіх сяброў і саюзнікаў.

У ПАЛЁЦЕ СПАДАРОЖНІК «ІНТЭРКОСМАС — БАЛГАРЫЯ 1 300»

З ПАВЕДАМЛЕННЯ ТАСС

У Савецкім Саюзе ажыццёлены запуск спадарожніка «Інтеркосмос — Балгарыя 1 300». Асноўнай яго задачай з'яўляецца працяг комплексных даследаванняў фізічных працэсаў, якія адбываюцца ў іёнасферы і магнітасферы Зямлі.

Навукова апаратура, устаноўленая на спадарожніку, распрацавана і выраблена вучонымі і спецыялістамі Народнай Рэспублікі Балгарыі пры садзейнічэнні іх савецкіх калегаў.

Наземныя станцыі камандна-вымяральных комплексаў Савецкага Саюза вядуць рэгулярны прыём паступаючай са спадарожніка навуковай інфармацыі.

ВЯРТАННЕ НА РАДЗІМУ

У Маскву з Вашынгтона 13 жніўня вярнуліся М. і А. Палаўчакі. Гэтым савецкім грамадзянам амерыканскія ўлады чынілі ўсялякія перашкоды ў выездзе на радзіму з іх непаўналетнімі дзецьмі.

Роўна год назад у Чыкага, дзе часова жылі Палаўчакі, быў выкрадзены іх 12-гадовы сын Уладзімір. Мясцовы суд тут жа пачаў судовы працэс, што вырашаў лёс падлетка, нібыта напрасіўшага «палітычнага прытулку» ў ЗША.

Гэта быў судовы фарс, заявіў журналістам М. Палаўчак. Мэта была адна: прымусяць нас адмовіцца ад рашэння вярнуцца на Радзіму. Нам пагражалі таксама фізічнай расправай, палохалі тым, што выкрадуць сямігадовага Міхаіла.

Жонка і я сваімі вачамі ўбачылі амерыканскі «рай», дзе свабода і дэмакратыя для большасці насельніцтва толькі на словах, дзе груба парушаюцца элементарныя правы чалавека. «Справа» нашай сям'і раздувалася ў ЗША як прадуманая антысавецкая кампанія.

Цяпер мы зноў на роднай зямлі. Але з намі толькі малодшы сын. Старэйшыя ж дзеці Уладзімір і Наталля да гэтага часу затрымліваюцца амерыканскімі ўладамі.

УЗНАГАРОДЫ

Мінскаму паліграфічнаму камбінату імя Я. Коласа споўнілася 25 гадоў. Звыш аднаго мільярда экзэмпляраў розных кніг выпушчана прадпрыемствам за чвэрць стагоддзя.

За поспехі, дасягнутыя ў выкананні планавых заданняў і сацыялістычных абавязацельстваў, і ў сувязі з 25-годдзем Мінскі паліграфічны камбінат імя Я. Коласа ўзнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

З ВІЗІТАМ У БЕЛАРУСЬ

У Мінску знаходзілася група членаў Асацыяцыі італьянскіх партызан, якія ў гады другой сусветнай вайны змагаліся супраць фашызму. Яны наведалі Выстаўку дасягненняў народнай гаспадаркі БССР, Дом-музей і з'езда РСДРП. У Беларускім дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны былі італьянскія партызаны сустрэліся са старэйшай Мінскай секцыяй Савецкага камітэта ветэранаў вайны В. Сінчыліным, Героем Савецкага Саюза, былым сакратаром Мінскага падпольнага абкома партыі, камандзірам партызанскага злучэння Р. Мачульскім і былым начальнікам штаба партызанскай брыгады, дырэктарам музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны П. Лавіцкім.

НА ЗДЫМКУ: у час сустрэчы ў музеі.
У Мінску знаходзілася група навучэнцаў школы № 9 імя У. І. Леніна з Патсдама. Вось ужо на працягу васьмі гадоў вучні з ГДР падтрымліваюць самыя цесныя сувязі са сваімі аднагодкамі з 24-й мінскай сярэдняй школы. Нямецкія школьнікі наведалі алімпійскі лагер «Стайкі», спартыўны комплекс «Раўбічы», пабывалі ў Хатыні і Беларускім дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, адначылі ў піянерскім лагеры «Сонечны круг».

ГАРЫЗОНТЫ НАВУКІ

ЛАЗЕРНЫ ПРАМЕНЬ У РОЛІ МАЛЯРА

Своеасаблівым пэндзлем, здольным нанесці на выраб вельмі тонкі ахоўны слой палімера, стаў прамень лазера. Новую тэхналогію распрацавалі вучоныя Навукова-даследчага інстытута механікі металапалімерных сістэм АН Беларусі. Яна дапаможа павысіць якасць мікраэлектроннай апаратуры.

Палімерныя плёнкі, без якіх немагчыма работа прыбораў, звычайна наносіцца на дэталі пры вельмі высокіх тэмпературах. Гэта паскарае акісленне металу — якасць мікрасхем паніжаецца. Акрамя таго, няма магчымасці атрымліваць дастаткова тонкія пакрыцці.

Пад уздзеяннем лазернага выпраменьвання ланцужкі малекулы высцілаюцца танчэйшым роўным слоем па паверхні дэталей. Выкарыстанне новай тэхналогіі, пры якой адпадае неабходнасць у тэрмічнай апрацоўцы дэталей, скарачае працаёмкі і дарагі працэс нанясення пакрыццяў з некалькіх гадзін да дзесяткаў мінут.

ВЫЯЎЛЕНЫ ГАРАЧЫЯ ВОДЫ

Вучоныя Інстытута геахіміі і геафізікі Акадэміі навук Беларускай ССР выявілі гарачыя грунтовыя воды, схаваныя пад тоўшчай асадных парод на Палессі. На створанай імі карце памечаны ўсе асноўныя раёны рэспублікі, дзе выкарыстанне цяпла зямных недраў найбольш перспектыўнае. Самая гарачая кропка — раён горада Светлагорска. Тэмпература вады ў адным з пластоў дасягае тут 130 градусаў.

Вучоныя лічаць, што гэта цяпло можна выкарыстоўваць не толькі для развіцця цяплічнай гаспадаркі, але і для абагрэву дамоў. Акрамя таго, светлагорскія воды вельмі насычаны: кожны іх літр утрымлівае да 400 грамаў мінеральных рэчываў — амаль усе элементы перыядычнай сістэмы Мендзялеева. Гэта адкрывае магчымасці для арганізацыі тут перапрацоўчых прадпрыемстваў, якія стануць забяспечваць мікраэлементамі медыцынскую і хімічную прамысловасць.

У Кобрыне пабудавана прадзільна-ткацкая фабрыка. Ужо сёлета на прадпрыемстве будуць уведзены ўсе магутнасці першай чаргі прадзільнай вытворчасці.
НА ЗДЫМКУ: у адным з цэхаў фабрыкі.

НАТАТКІ КАМЕНТАРА

ХЛЕБНЫ ЧАС

На неабсяжных хлебных нівах у разгары масавага ўборка ўраджаю. І для беларускага селяніна няма цяпер работы больш важнай і адказнай, чым гэта.

А збожжавыя парадавалі. У многіх калгасах і саўгасах намалочваюць па 35—40 цэнтнераў з гектара, у цэлым жа па рэспубліцы — 20—25 цэнтнераў. Гэта нямала, калі ўлічыць, што ўраджайнасць дасягнута на пясчаных і супясчаных глебах, так характэрных для Беларусі. Значыць, у аснове поспеху не толькі хлебаробкая кемлівасць і рупнасць, але і навуковы падыход да развіцця земляробства. Тут няма нічога дзіўнага. Сёння практычна ўсе ўчасткі сельскагаспадарчай вытворчасці ўзначальваюць дыпламаваныя спецыялісты. Напрыклад, паляводчымі брыгадамі кіруюць аграномы з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй, якія вырашаюць усе пытанні: ад падрыхтоўкі глебы пад сябу і адбору сартоў да ўсяго таго, што ў канчатковым выніку і вянчае хлеббаробскую працу важкім коласам, залацістым зернем.

Сёлетняе цёплае лета як ніколі спрыяла дружнаму росту збожжавых. Зажынкі хлебаробы рэспублікі справілі амаль на два тыдні раней звычайнага. А сам выхад у поле быў урачыстым і хвалючым — сапраўдным святам першага снапа. Хоць даўно адышлі ў нябыт сярпы, у дні зажынак без іх ніяк не абыходзіцца. У калгасе «Перамога» Старадарожскага раёна, напрыклад, перад тым, як распахнуць ўборку, жанчыны-паляводы нажалі жыта ўручную і звязалі яго ў вялікі, ладны сноп — на памяць аб ураджай 1981 года.

Касавіца збожжа пачалася з паўднёвых абласцей — Гомельскай і Брэсцкай. Потым па меры паспявання зерня ішла на поўнач і сёння ахапіла ўжо ўсе палеткі рэспублікі, на якіх працуе цяпер каля 30 тысяч камбайнаў. Гэтай тэхніцы дастаткова, каб у час скасіць і абмалаціць збожжа на плошчы амаль тры мільёны гектараў.

Усе ўборачна-транспартныя званні працуюць рытмічна, не ведаючы прастою. Духмянае зерне, бы адзіным бясконцым патокам, поўніць спачатку бункеры камбайнаў, а адтуль выгружаецца ў аўтамашыны, якія хутка дастаўляюць яго да такоў, дзе яно ачышчаецца і дасушваецца. Пэўная частка потым ідзе на продаж дзяржаве, асобная — адбіраецца на насенне, а астатняе — засыпаецца ў засеку на фураж.

Вядома, галоўная сіла і фігура на жніве — камбайнер. Менавіта ад яго ўмення і спрактыкаванасці ў многім залежыць якасць і апэратыўнасць ўборачных работ. На ўсю рэспубліку вядома сёння імяні П. Кавальчука з калгаса «Чырвоны сцяг» Клецкага раёна, Б. Соркіна з калгаса «1 Мая» Слуцкага, І. Мамачкіна і Г. Катлярова з калгаса «Кастрычнік» Веткаўскага раёнаў і многіх, многіх іншых.

Цяпер у руках хлебараба высокапрадукцыйная ўборачная тэхніка, такая камбайны, як «Колас» і «Ніва». Імі можна ўбраць за дзень не менш 12—15 гектараў збожжавых. Вось характэрны прыклад. Механізаванае звяно племзавада «Індустрыя» Пухавіцкага раёна на чале з М. Фірсам на шасці «Нівах» за 12 рабочых гадзін убрала 96 гектараў і намалаціла каля 300 тон пшаніцы.

Жніво ў гаспадарках рэспублікі вядзецца сёлета двума спосабамі: прамым і раздзельным камбайнаваннем. Раздзельнае, як правіла, прымяняецца на нізінных участках, дзе зерне яшчэ недаспелае, або на палях з палегай збажыной, а таксама пры касце каласавых з доўгім сцяблом. Скошаную масу спачатку кладуць у валкі, а калі зерне прасушыцца і даспее (звычайна для гэтага патрэбна не менш пяці дзён), яго абмалочваюць. Прамым камбайнаваннем, з адначасовай касой і абмалотам, убіраюць толькі спелую збажыну... Усё гэта намнога скарачае тэрміны ўборачных работ, змяншае страты ўраджаю. Менавіта так арганізаваны работы і ў калгасе «Чырвоная зорка» Клецкага раёна. Раздзельную ўборку тут пачалі ў канцы вясковы — пачатку поўнай спеласці каласавых. А як толькі зерне добра паспела, пачалі прамое камбайнаванне. У гаспадарцы на час жніва створаны два комплексныя звяны — па восем камбайнаў у кожным. За імі для адвозкі зерня замацаваны аўтамашыны, перасоўныя рамонтныя майстэрні. Калі здараецца якая паломка, то яна ліквідуецца тут жа, у полі. У час кароткіх абедзенных перапынкаў (у калгасе, як і ў цэлым па рэспубліцы, на перыяд жніва для яго ўдзельнікаў арганізавана бясплатнае гарачае харчаванне) перад хлебарабамі выступаюць самадзейныя артысты, гэтыя магчымасць таксама пазнаёміцца са свежымі іздаваннямі і часопісамі.

Так, на калгасных палях гарачы час. Але ўжо многія гаспадаркі завяршаюць жніво, спраўляюць дажынкі. Пераважная большасць з іх разлічылася і з продажам зерня дзяржаве. Адначасова з ўборачнымі работамі шырокім фронтам разгарнулася падрыхтоўка да своеасавага і якаснага правядзення сябу азімых культур. Вывозяцца на палеткі арганічныя і мінеральныя ўгнаенні, рыхтуецца глеба, даводзіцца да пасяўных кандыцый насенне. Міне колькі дзён, і палеткі зноў напоўняцца гулам трактароў: гэта руплівы сейбіт выйдзе ў поле, каб у пульхную зямлю кінуць адборнае зерне для новага духмянага каравая.

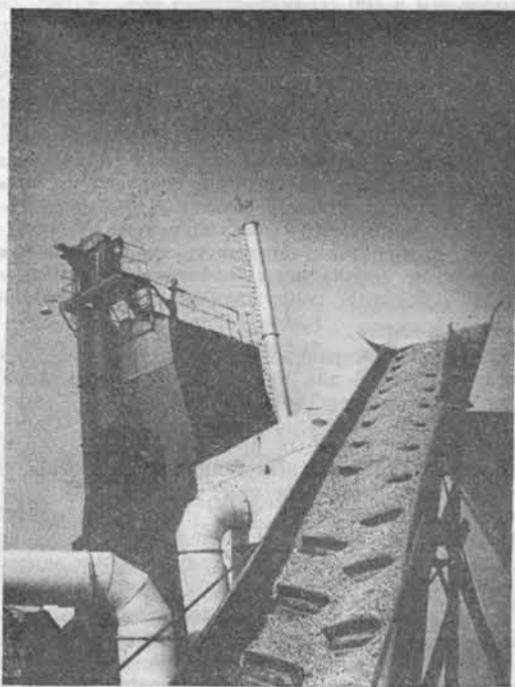
Яраслаў СІДОРЫН.

У калгасе «Прагрэс» сёлета пад збожжавыя было адведзена 2700 гектараў. Плошча вялікая. Але ў гаспадарцы ўжо завяршаецца ўборка. У зладжаным рытме працуюць усе комплексныя брыгады. Без затрымкі збожжа ад камбайнаў паступае на элеватары. Адначасова ідзе продаж хлеба дзяржаве.

НА ЗДЫМКАХ: камбайны ў полі; так сустракаюць у гаспадарцы лепшыя экіпажы; новы зернесушыльны комплекс; заводчыца лабараторыі даследавання збожжавых Е. РАВЯКА вызначае вільготнасць зерня новага ўраджаю.

Фота В. ДРАЧОВА.

ШЧАСЛІВЫЯ ДНІ СЯБРОЎСТВА

Летам студэнты адпачываюць і праходзяць вытворчую практыку. На аўтамобільным заводзе ў Жодзіна стажыруюцца замежныя студэнты з Эфіопіі, В'етнама, Судана і Гвінеі, якія вучацца ў Беларускам політэхнічным інстытуце.

Інструментальны цех завода. Ля аднаго з фрэзерных станкоў хлопец праз ахоўныя акуляры ўважліва сочыць за разцом. Гэта студэнт-трэцякурснік з В'етнама Нгуен Ван Тьянг. Ён адзначае:

— Сярод сяброў прыемна працаваць: калі што не ладзіцца, дапамогуць. У інтэрнаце чыста і ўтульна, ёсць тэлевізар, радыёпрыёмнік. Мне тут вельмі падабаецца. А яшчэ я люблю беларускую прыроду. Яна такая ж спакойная і шчырая, як і яе людзі. Летам, калі ідуць цёплыя

дажджы, то ўсё нагадвае маю радзіму, бацькоўскі дом.

— Старанні, кемлівы хлопец, — гаворыць аб Нгуене майстар участка Ч. Кашэўскі. — Толькі стаў да станка, а працуе, як сапраўдны фрэзершчык.

У цэху, дзе вырабляюцца капоты для БелАЗаў, на адным з участкаў працуе студэнт з Судана Эль-Фаціф. Яму даверана работа на зварачна-паточнай машыне. Рабочы ўчастак П. Красоўскі, у якога Эль-Фаціф праходзіць практыку, адзначае, што хлопец можа працаваць самастойна хоць сёння. Справу ведае і з заданнем спраўляецца.

— Маю пэўны вопыт, — прызнаецца Эль-Фаціф, — бо практыкуюся ўжо другі раз. Да нас тут адносяцца з увагай і разуменнем, а гэта да-

памагае хутка асвоіць работу.

Я жыву ў Беларусі пяць гадоў. Вельмі добрыя тут людзі — простыя, шчырыя, спагадлівыя. Той, хто тут жыў, разумее, чаму менавіта савецкі народ стаіць у авангардзе барацьбы за мір і раззбраенне...

Мяне часта пытаюць, ці сумую я па дому. Вядома. Але нас у Беларусі так добра прымаюць, што іншы раз лаўлю сябе на думцы: а ці не дома я?

Хутка праляціць час вытворчай практыкі, вучоба ў інстытуце. Атрымаўшы дыплом, Нгуен Ван Тьянг і Эль-Фаціф развітаюцца з Мінскам, з Беларуссю. І павяжуць да сябе на радзіму цёлыя ўспаміны аб шчаслівых днях, праведзеных сярод сяброў у Савецкім Саюзе.

С. ШАФАРЭНКА.

НОВАЕ АБЛІЧЧА СУЧАСНАЙ «ПРАВІНЦЫІ» — ЗАХАВАЦЬ АРХІТЭКТУРНУЮ АСАБЛІВАСЦЬ КОЖНАГА СТАРАЖЫТНАГА ПАСЯЛЕННЯ

МАЛЫЯ ГАРАДЫ: ЯКАЯ ІХ БУДУЧЫНЯ

Яшчэ нядаўна непрывабнае вызначэнне «правінцыя» цалкам характарызавала Сморгонь — невялікі гарадок на паўночным захадзе Беларусі. Небруканяныя вулачкі з драўлянымі домамі і калодзежамі ў дварах, некалькі дробных прадпрыемстваў, што абслугоўваюць патрэбы прылеглых вёсак. Не дзіва, што моладзь, якая марыла аб сучасных прафесіях і больш дынамічных жыццёвых рытмах, пакідала раённы цэнтр.

Сёння мясцовыя жыхары гарадка сваім гарадком, а схемы яго планавання вывучаюцца архітэктарамі. У Сморгоні аформіўся адзіны па архітэктурнай задуме цэнтр з арыгінальнымі будынкамі: кінатэатрам, домам быту, рэстаранам, комплексам магазінаў, спартыўным манежам. Утульна размясціліся ў зеляніне садоў кварталы шматпавярховых жылых раёнаў. У кампактны вузел сабраны прамысловыя аб'екты, сярод якіх і новыя; аўтаматызаваны масласырзавод, ільноперапрацоўнае прадпрыемства і іншыя. На іх ахвотна ідуць учарашнія дзесяцікласнікі. Захаваўшы перавагі невялікага пасялення, дзе жыццёвыя рытмы не так стамляюць чалавека, як у гарадах-гігантах, Сморгонь прадаставіла сваім жыхарам усе камунальна-бытавыя і культурныя даброты развітога індустрыяльнага цэнтра.

Падобнае перажылі за гады апошняй пяцігодкі (1976—1980 гады) многія са ста невялікіх беларускіх гарадоў. Гэта Асіповічы і Ліда, Жлобін і Стоўбцы, Рагачоў і Вілейка, Добруш і Слуцк. Адны з іх ператварыліся ў новыя прамысловыя вузлы, іншыя сталі цэнтрамі, якія рэгулююць жыццядзейнасць прылеглых сельскіх раёнаў, «допінгам» для росту трэціх стала інтэнсіўнае развіццё індустрыі адпачынку і турызму. Аднак ва ўсіх выпадках выйграла насельніцтва: у малых гарадах з'явіліся новыя сферы прыкладання кваліфікаванай працы, паскорыліся тэмпы жыллёвага будаўніцтва, сродкі на якое, апрача дзяржаўнага бюджэту, адлічваюць і новыя прадпрыемствы, развіліся камунікацыі і інжынерныя сеткі, а значыць, больш камфортнымі сталі ўмовы жыцця.

Так у Беларусі пачалося ажыццяўленне праграмы карэннага ўдасканалення сістэмы рассялення, галоўная асаблівасць якой — змяненне ролі і значэння малых гарадоў.

— Традыцыйна ім адводзілася роля своеасаблівай «аддзішыны», якая б стрымлівала рост буйных гарадоў, — гаворыць архітэктар Уладзімір Ісачанка, адзін з вядучых спецыялістаў рэспублікі. — На месцы дробных пасяленняў узніклі гарады-спадарожнікі, куды была пераведзена частка прамысловых прадпрыемстваў з індустрыяльных гігантаў. Жодзіна, напрыклад, стаў партнёрам Мінска па выпуску вялікагрузных аўтамабіляў, а Барысаў разгрузіў лёгкую прамысловасць беларускай сталіцы. Добры дзесятак гарадоў пасля гэтай «донарскай» аперацыі адчуў прыліў жыццёвых сіл. За кошт дадатковых крыніц фінансавання ў іх з'явіліся новыя добраўпарадкаваныя жылыя кварталы, Палацы культуры, спартыўныя комплексы і многія іншыя. Тактыка размяшчэння ў малых і сярэдніх гарадах асноўнай масы новых

прамысловых прадпрыемстваў будзе праводзіцца і ў далейшым.

Нядаўна ўрад Беларусі зацвердзіў схему размяшчэння і развіцця гарадскіх і сельскіх пасяленняў рэспублікі да 2000 года, у якой выразна акрэслена перспектыва кожнага з малых гарадоў. Да яе распрацоўкі была прыцягнута вялікая група горадабудаўнікоў, эканамістаў і сацыёлагаў, якая знайшла адпаведную «спецыяльнасць» кожнаму гораду, улічваючы яго прыродныя і дэмаграфічныя асаблівасці. Цяпер развіццё малых гарадоў не будзе насіць абагулены характар. Мяркуюцца стварыць групы ўзаемазвязаных і ўзаемазалежных населеных месц, якія жывуць як адзіны зладжаны механізм. У гэтых умовах будучае невялікага горада не будзе залежаць толькі ад размяшчэння ў ім якога-небудзь буйнога прадпрыемства. Першым этапам рэалізацыі праграмы стала складанне генеральных планаў забудовы, паколькі спецыялісты прадаказваюць больш чым 40 гарадскім пасяленням рост насельніцтва ў 2,5—3,5 раз.

Архітэктары ўлічваюць усё, што можа адбіцца на абліччы і «здароўі» такіх гарадоў. І тут, бадай, на першае месца выходзяць сацыяльна-эканамічныя і прыродаахоўныя праблемы.

Перспектыўныя гарады не павінны ператварыцца ў пачынае падабенства індустрыяльных гігантаў, пашкоджаных шматлікімі «хваробамі» ўрбанізацыі. Галоўная каштоўнасць малога горада — яго блізкасць да прыроды, меншая транспартная і псіхалагічная стомленасць і, нарэшце, спецыфічны тып узаемаадносін людзей, які вызначаюць больш цесныя асабістыя сувязі. Усе гэтыя даброты беражліва захоўваюцца і пры новай забудове.

Вось толькі некаторыя рысы абагуленага партрэта такога горада, што склаліся ў маім уяўленні пасля знаёмства з некалькімі генеральнымі планамі іх развіцця.

Перш за ўсё — памеры. Гарады застануцца ў асноўным у сваіх ранейшых граніцах. Збудова будзе весціся кампактна, з максімальным улікам гістарычна існуючага аблічча пасяленняў і рэльефу мясцовасці.

Асабліва ўвага да старажытных гарадоў: у іх кожная збудова будзе ўзгадняцца са спецыялістамі па ахове помнікаў культуры. Старажытны Навагрудак, напрыклад, славіцца сваімі архітэктурнымі помнікамі. Таму ўжо сёння цэнтр горада перамяшчаны на новую тэрыторыю за межы запаведнай зоны. У гістарычнай жа частцы размесціцца гандлёвая і культурная зоны. Яны выслабаныя ад транзітнага транспарту, а новыя пабудовы не будуць перавышаць вышыні трох паверхаў. Прамысловасць групуецца ў асобныя вузлы і таксама выносіцца за межы жилой зоны. На змену мікра-раённаму планаванню прыходзіць групавая сістэма размяшчэння жилой забудовы — больш кампактная і адпавядаючая маштабам невялікага горада. Паклапаціліся праекціроўшчыкі і аб тых, хто аддае перавагу жыццю ва ўласных дамах з прысядзібным участкам.

Вячаслаў ХАДАСОЎСКІ.
(АДН.)

НЕ ДАПУСЦІЦЬ МІЛІТАРЫЗАЦЫІ КОСМАСУ

ПІСЬМО МІНІСТРА ЗАМЕЖНЫХ СПРАУ СССР
ГЕНЕРАЛЬНАМУ САКРАТАРУ ААН

Паважаны пан генеральны сакратар.
Савецкі Саюз прапануе ўключыць у парадак дня 36-й сесіі Генеральнай Асамблеі ААН пытанне «Аб заключэнні дагавора аб забароне размяшчэння ў касмічнай прасторы зброі любога роду».

У 1982 годзе чалавецтва будзе адзначаць 25-годдзе з дня пачатку асваення космасу — аднаго з велічных дасягненняў навукі і тэхнікі XX стагоддзя. Выкарыстанне касмічнай прасторы ўжо сёння прыносіць чалавецтву вялікую карысць у такіх галінах, як сувязь, вывучэнне прыродных рэсурсаў Зямлі, метэаралогія, навігацыя і многія іншыя. Можна сказаць, што людзі пачынаюць «абжываць» космас.

У самым пачатку касмічнай эры, яшчэ ў 1958 годзе, Савецкі Саюз унёс у ААН прапанову, якая прадугледжвала забарону выкарыстання касмічнай прасторы ў ваенных мэтах.

На працягу ўсіх наступных гадоў ён няўменна выступаў і выступае за тое, каб космас быў сферай выключна мірнага супрацоўніцтва. І можна з задавальненнем адзначыць, што ў гэтым напрамку зроблена нямала.

У 1963 годзе быў заключаны міжнародны дагавор аб забароне выпрабаванняў ядзернай зброі ў атмасферы, у касмічнай прасторы і пад вадою. Дагавор 1967 года аб прынцыпах дзейнасці дзяржаў па даследаванні і выкарыстанню касмічнай прасторы, уключаючы Месяц і іншыя нябесныя целы, прадугледжвае выкарыстанне Месяца і іншых нябесных цел выключна ў мірных мэтах, а таксама забараняе вывадзенне на арбіту вакол Зямлі і размяшчэнне ў космасе

якім-небудзь іншым чынам любых аб'ектаў з ядзернай зброяй або іншымі відамі зброі масавага знішчэння. У пагадненні 1979 года аб дзейнасці дзяржаў на Месяцы і іншых нябесных целах развіваюцца і канкрэтызуюцца абавязацельствы дзяржаў па забеспячэнню выключна мірнага выкарыстання Месяца і іншых нябесных цел Сонечнай сістэмы.

Аднак усе пералічаныя міжнародныя дакументы не выклічаюць магчымасці размяшчэння ў космасе такіх відаў зброі, якія не падпадаюць пад азначэнне зброі масавага знішчэння. У выніку гэтага захоўваецца, а ў апошні час і ўзрастае небяспека мілітарызацыі касмічнай прасторы.

Савецкі Саюз лічыць, што гэтага нельга дапусціць. Ён стаіць за тое, каб космас назаўсёды застаўся чыстым і свабодным ад усялякай зброі, каб ён не стаў новай арэнай гонкі ўзбраенняў і крыніцай абвастрання адносін паміж дзяржавамі.

Дасягненню гэтых мэт, на думку Савецкага Саюза, служыла б заключэнне міжнароднага дагавора аб забароне размяшчэння ў касмічнай прасторы зброі любога роду.

Прапануемы намі праект такога дагавора прыкладаецца да гэтага пісьма.

Прашу Вас, пан генеральны сакратар, разглядаць гэта пісьмо як тлумачальную запіску, прадугледжаную правіламі працэдур Генеральнай Асамблеі. І распаўсюдзіць яго разам з праектам дагавора ў якасці афіцыйных дакументаў Генеральнай Асамблеі ААН.

А. ГРАМЫКА,
міністр замежных спраў СССР.

на зямлі вацкоў

РАДЗІМА Ў ЧАЛАВЕКА АДНА

Незвычайна прыгожае летам беларускае Палессе. Наша машына павольна рухалася па старой брукаванай дарозе, і я назіраў, з якой любоўю глядзеў мой спадарожнік на праплываючыя міма зялёныя лугі і купкі дрэў, на адліваючыя золатам збажыну, меліярацыйныя каналы, утульныя вясковыя домкі з белымі прыгажунямі бусламі на дахах. Для Васіля Балая ўсё тут блізка і дорага. У гэтых мясцінах прайшло яго дзяцінства і юнацтва. Адсюль больш паўвека назад паехаў ён шукаць шчасця за акіяна ў далёкую Канаду.

— Тады гэта зямля належала буржуазнай Польшчы і сялянам жылося цяжка...— успамінае Васіль Ніканоравіч.— Рэдка якая сям'я магла звесці канцы з канцамі, а знайсці заробтак у горадзе або на чыгуны было немагчыма. Карыстаючыся нашай безвыходнасцю, вярбоўшчыкі разгарнулі тут ажыўленую агітацыю. Рэкламавалася казанка багатая Канада. Але багачце тое было не для нас. Гэта заморская краіна распрацоўвала дзікія землі, і ёй патрэбна была танная рабочая сіла. У пачатку 30-х гадоў стала непатрэбнай і яна, не хапала работы і для свайго насельніцтва. Пачаўся крызіс, але падманутыя вярбоўшчыкамі людзі прыбывалі...

Іменна ў гэты час трапіў у Канаду і я. У самы разгар крызіса, — сумна ўсміхнуўся Васіль Ніканоравіч.— На працягу некалькі гадоў я то працаваў, то зноў блукаў у пошуках працы. Толькі пазней, калі скончыўся крызіс, неяк уладкаваў сваё жыццё.

Мы слухалі расказ Васіля Ніканоравіча, і час прабег непрыкметна. Машына ўехала на цяністую вуліцу вёскі Вавулічы Драгічынскага раёна і спынілася каля прасторнага драўлянага дома.

— Вось тут я і нарадзіўся, — растлумачыў Васіль Ніканоравіч.— Дом, вядома, не той, але пабудаваны на тым самым месцы і па таму ж плану, што і раней. Тут цяпер жыве мая сястра.

— І даўно вы тут не былі?

— У кожны наш прыезд на Радзіму абавязкова наведваемся сюды, — адказаў Васіль Ніканоравіч.— Гэта ўжо трэці раз.

Як усё тут змянілася! — зноў загаварыў Васіль Ніканоравіч.— Калі раней у гаспадарцы быў няглы конік, гэта ўжо лічылася добра. А цяпер колькі тэхнікі ў вёсцы. Вельмі многае мяне ўражае. Усюды ідзе такое будаўніцтва! І тут, у Вавулічах, і ў Драгічыне, і ў вёсцы Асаўцы, дзе я таксама быў у гасцях у родных. Мянсяцца не толькі аблічча гарадоў і вёсак, мянсяцца сама зямля. Вунь там — ён паказваў

рукой на поле за суседнімі домам — былі балоты. Бліжэй расла асака, а далей яно было зусім непраходным. А цяпер на ім вырошчваюць хлеб. Меліярацыя, арашэнне, мы раней аб гэтым і думаць не маглі.

Непрыкметна падышла жонка Васіля Ніканоравіча Дора Іванаўна і прыслухалася да нашай размовы.

— І вы таксама аднекуль з гэтых месцаў? — пацікавіўся я.

— Не, я нарадзілася ў Канадзе.

— А дзе ж так добра навучыліся гаварыць на нашай мове?

— У нас дома заўсёды так гаварылі.

Васіль Ніканоравіч засмяяўся:

— А вы і не пазналі, што яна канадка.

Шчыра кажучы, я б ніколі аб гэтым і не падумаў. Бачачы, як па-гаспадарску распараджаецца Дора Іванаўна ў вясковай хаце, чуючы яе мяккую, тыпова палескую гаворку, я вырашыў, што і яна родам адсюль.

— Значыць, вы ў Беларусі ўсяго трэці раз у жыцці? І як вам падабаецца тут?

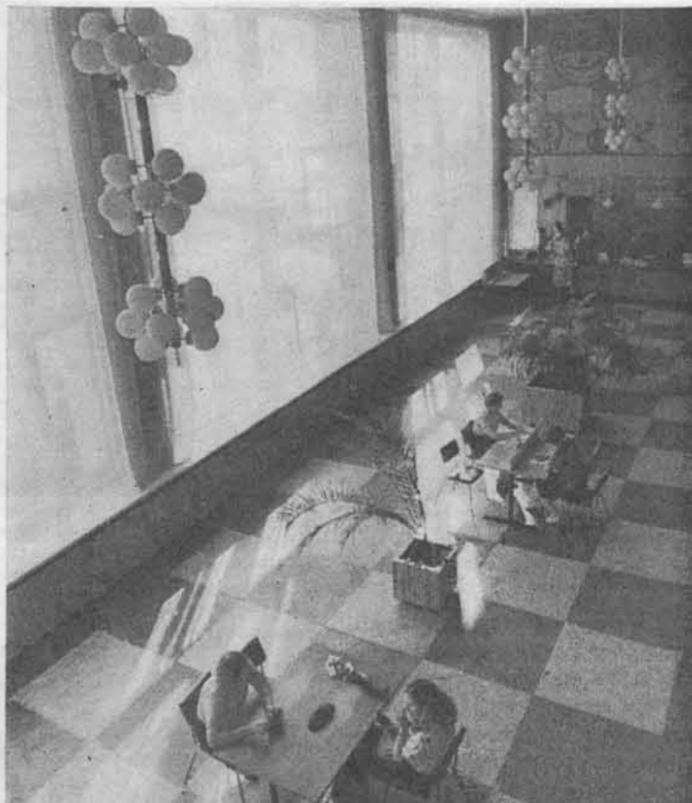
— Падабаецца, усё падабаецца, — адказала яна.— Гэта Радзіма маіх бацькоў, значыць і мая Радзіма.

— Так, Радзіма, — задумлена прагаварыў Васіль Ніканоравіч, — цяжка выказаць, якія пачуцці зведвае да Радзімы чалавек, які доўгі час жыве ўдалечыні ад яе. Мы ніколі яе не забываем. Я скажу вам, што можна набыць на чужыне зямлю, грошы, але радзімы набыць нельга. У гэтым я пераканаўся. Мы заўсёды падтрымліваем з ёй сувязь. Перапісваемся са сваякамі. У апошнія гады атрымліваем газеты «Голос Родины», «Ролас Радзімы», таму ў курсе ўсяго, што адбываецца тут. І яшчэ мне вельмі падабаюцца артыкулы аб палітыцы Савецкай дзяржавы, аб міжнародных падзеях, бо ў нас буржуазная прапаганда часта скажае факты.

— Значыць, вы ведаеце пра нашы важнейшыя падзеі?

— Вядома. Мы з вялікай цікавасцю сачылі за тым, як праходзіў XXVI з'езд Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Яго гістарычны рашэнні маюць вялікае значэнне для савецкіх людзей — іх жыццё стане лепшым. Але самае галоўнае, што ўсхвалявала мяне і, я думаю, большасць людзей ва ўсім свеце, гэта новыя мірныя ініцыятывы Савецкага ўрада, выказаныя з трыбуны з'езда Леанідам Ільічам Брэжневым. Я ўпэўнены, што барацьба за мір на зямлі павінна быць цяпер асноўнай задачай для ўсіх разумных людзей. Ні адзін народ не хоча вайны. Яе могуць жадаць толькі вар'яты. Так лічаць усе мае сябры і таварышы, члены Федэрацыі рускіх канадцаў, так лічыць і большасць канадцаў. Мы прымалі і прымаем удзел у мерапрыемствах канадскага камітэта міру, аказваем яму матэрыяльную дапамогу, падтрымліваем пастаянную сувязь з Таварыствам дружбы Канада—СССР. Мы таксама хочам, каб над галоўкамі нашых дзяцей было бязвоблачнае неба. І мне асабліва радасна, што ў авангардзе барацьбы за мір цвёрда і ўпэўнена ідзе мая Радзіма.

Выгор ФАМЕНКА.

Наваполацкі вузел сувязі — адзін з лепшых у рэспубліцы. Тут сучаснае абсталяванне, што дапамагае хутка і якасна абслугоўваць кліентаў, выконваць дзесяткі розных аперацый.
НА ЗДЫМКУ: аперацыйная зала Наваполацкага вузла сувязі.

Фота Г. СЯМЁНАВА і А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

ИНОСТРАНЕЦ ОКОНЧИЛ НАШ ВУЗ

С СОВЕТСКИМ ДИПЛОМОМ

За последнее время в Советском Союзе получили высшее и среднее специальное образование около 165 тысяч молодых людей — граждан зарубежных стран, из них 15 тысяч только в нынешнем году. Иностранцы специалисты с советским дипломом работают сегодня более чем в 100 странах.

Высшая школа Советского Союза дает высокую теоретическую и практическую подготовку своим выпускникам. В то же время она заинтересована и в том, чтобы уровень профессионального мастерства, знаний ее бывших студентов оставался высоким. Для этого в СССР разработана широкая программа повышения их квалификации.

Есть несколько форм: во-первых, иностранные выпускники приезжают на стажировку в Советский Союз, во-вторых, по их просьбе к ним в страны для чтения лекций командированы преподаватели советских вузов, и, в-третьих, они участвуют в семинарах, которые проводят советские специалисты, работающие в развивающихся странах на объектах, сооружаемых при содействии СССР.

Повышение квалификации иностранных специалистов с выездом в СССР ведется в институтах — для преподавателей общественных наук; в институтах усовершенствования врачей — для медиков; на факультетах повышения квалификации — для преподавателей вузов и специалистов различных профилей. Как правило, на курсы принимаются иностранные выпускники, проработавшие на родине не менее двух лет и имеющие опыт практической работы по специальности. Учеба длится от двух месяцев до одного года. Стажеры бесплатно обеспечиваются общежитием, получают стипендию. Гражданам из освободившихся стран учебные заведения, где они проходят стажировку, оплачивают обратный проезд из СССР на родину.

Слушатели знакомятся с новейшими достижениями советской и зарубежной науки и техники, с методами совершенствования планирования и экономического стимулирования, научной организации труда и производства, средств механизации и автоматизации производственных процессов и многим другим.

Нельзя не сказать о практике проведения советскими учебными заведениями научных конференций, семинаров, юбилейных встреч, на которые обычно приезжает много иностранных выпускников.

Учитывая, что не все выпускники имеют возможность выехать для повышения квалификации в СССР, Министерство высшего и среднего специального образования СССР разработало программу проведения повышения квалификации иностранных выпускников советских вузов на месте. По их заявкам, согласованным с соответствующими местными организациями, Минвуз СССР направляет в эти страны для чтения лекций профессоров и преподавателей вузов. Причем в первую очередь из тех, где учились выпускники. Такие семинары проводятся последнее время на Маврикии, в Ливане и других странах. Эта форма повышения квалификации популярна и будет развиваться. Она перспективна не только тем, что выпускникам не надо выезжать за пределы своей страны, но и тем, что тематика таких семинаров всегда актуальна.

Есть еще один вид повышения квалификации. И тоже без выезда из страны. Тысячи советских специалистов работают на многочисленных стройках — на промышленных и сельскохозяйственных объектах, сооружаемых при содействии СССР в азиатских, африканских, латиноамериканских странах. Они щедро делятся своим опытом и знаниями с местными жителями, организуют семинары и курсы повышения квалификации для национальных кадров.

В век научно-технического прогресса постоянное повышение квалификации специалистов — объективная необходимость. Советская высшая школа делает все для того, чтобы иностранные выпускники советских высших учебных заведений были в курсе последних мировых достижений в своей области.

Валентин ИВАНОВ,
начальник отдела Минвуза СССР.

АД АЎТАРА

Мой дзядуля, Сцяпан Біруля, паехаў у загадкава далёкую і, як здавалася ўсім, казачную Амерыку неўдзельна ў 1926 годзе. Мая матуля, Галіна Біруля, была тады зусім маладзенькай — маленькае дзядучо з доўгай касой. Рашуча сабраўся Сцяпан Біруля, і ўсё тут. Упарты быў, не адгаворыш. Ніхто і не збіраўся браць на сябе гэты клопат. Сям'я Бірулі якая? Аж адзінаццаць душ! Хаціна дрыжыць ад вятроў, а зямліца бы богам праклятая. Павабіла да сябе Амерыка. Многіх яна зняла ў той час са сваіх месцаў. Колькі заходнебеларускіх сялян, як і мой дзед, не па сваёй ахвоце сталі амерыканцамі, аргенцінцамі, аўстралійцамі!

Блукаў панура дзед па роднай вёсцы, навакольных мясцінах, свой заплечны хатуль збіраў колькі дзён. Перад тым як патупаць да Клецка і адтуль на «кадцы з дымамі», як называлі цягнік у вёсцы, падацца далей, у чужы, але хлебны свет, — паклікаў родных, сваякоў. Развітаўся з імі, бы на вайну ішоў, а не на заробкі ў сытую, багатую краіну.

Усцашаў бацька сваіх босенькіх, галодных, замурзаных дзяцей. Сынам абяцаў не абы што.

— Вам, мае хлапчукі-жэўжыкі, па касцюму пекнаму прытралюю, па кашульцы адмысловай! — шчасліва сабе спажывайце! Боты яшчэ дайце хромавыя, на зайздрасць усім, з доўгімі, бліскучымі халывамі, як у паручнікаў...

Слухалі шасцёра сыноў свайго бацьку Сцяпана Бірулю і маўчалі...

Дочкам жа бацька яшчэ весялейшую песню спяваў:

— Мае ж вы, дзеўкі-галубкі, носта долу не хіліце, слязьмі маю сцезку не палівайце! Слухайце, што вам ад мяне перападзе! Суканачку кожнай — раз, гасцінчыкаў салодзеных і што ўжо смачных — два. Боты і вам таксама будуць, хромавыя, канешне ж, толькі не з даўгімі халывамі... Як царзуні, у мяне закрасуецца! Боты-то будуць чырвоныя, з белым рантам, самыя найлепшыя.

Абцалаваў усіх, хлеба жытняга мо паўдзятка бохануў у мяшок кінуў, выцер непатрэбную слязу і патупаў па пыльнай дарозе...

...Год мінуў, другі ў нябыт знікае, трэці гадоў у акеане бадзёра стукіцца, а няма дзеда з казачнымі гасцінцамі. Сыны падрасталі, дочки выцягнуліся, прыгажунямі сталі, а абяцаныя строяў для іх няма і няма.

Дый калі па шчырасці, клопату з тымі падарункамі, — хай сам хутчэй вяртаецца, па тату засумавалі. А ён сам хіба гэтага не ведае? Прыслаў некалькі адчэпных грошай, то вепручка агоралі. Колькі вунь з чырвонаслабодскіх у Амерыку падаліся, а вярнуўся пакуль што адзін, Сечка Іван. Паранены, пакалечаны: не пашанцавала яму. Ад Сцяпана Бірулі родным паштовага галубка ўручыў і такую байку салодкую вёў:

— Амерыка, браце мой, папершае, далёзана, а-ей як! Не дапюнеш, не дабяжыш, не дакоцішся! Вадой скрозь закрыта, гарамі высокімі абкладзена, багаццем напхана. Сонца там не заходзіць, зямліцы ўдаль, і такая яна ж, халера на яе, спорная — еў бы, здаецца, замест цукерак, але і хлеб жа патрэбен. Дарогі роўнянкія... Дый што гаварыць...

Прыехаў мой дзед дадому толькі ў трыццатым годзе. З пустымі кішэнямі, без падарункаў. Невялічкі хатуль ушчаміўся за плячыма, і той напханы хлебам, дзіўнымі кансервамі, сушанай рыбай. Ні ботаў, ні ўбораў, ні табе пекных сукачак. Хоць бы якіх адчэпных стужак дзядуцатам на косы — дык анічога! Папрасіў есці, і толькі каб зацеркі, мачанкі з тоўчанай бульбай. Пад'еў, азірнуўся, зачыніў шыкліна дзверы, занавесіў вочны і выцяг дзіўны хатуль. Няспешна адвезаў дзедзятка разоў пера-

кручаныя дротам, вярочкамі, матузкамі стосы зялёных паперак. Моўчкі паклаў іх на чысты абрус, прытуліў ніжэй галаву, бы хацеў пачуць, аб чым жа шэпчаць дзяляры ў родных весніках. Абвёў позіракам збіўшыся вакол яго дзядей, глуха прагаварыў:

— Дзетачкі, сыночкі, дачочкі мае! Сцепаніда, цяплівая мая гаспадыня! Дзяляры гэта, грошы амерыканскія. Туліў ваш татка капеечку да капеечкі, паперку да паперкі. Маліўся на іх што-

Да дзірачкі зачытана тэлеграма-маланка, перагаворана, перавойкана, пераплакана... Але ж некалькі не верылася. Няўжо гэта наш дзед? Колькі ж ён не быў дома з тае перадаваенай пары? Цэлае жыццё! А чаму ж маўчаў? Чаму вестачкай якой аб сабе не нагадаў? Што з ім здарылася? Як жыў гэты гады? Горача, хвалююча, неспакойна было ад пакутлівых пытанняў і думак. Лічылі яго прапаўшым, памёршым, урэшце, загінуўшым, а тут на табе. Праз столь-

навекі застаўся ў сэрцы кожнага балючай ранай.

У нядзелю зранку брыгадзір сам зайшоў за Максімам Калбаскам. Адзінаму не франтавіку — гасцю, было дазволена быць ля Зялёных Дубкоў у гэты дзень.

...На салдацкай гімнасцёрцы брыгадзіра зялі ордэны Славы, медалі. Старшыня ў запасе Дамарад быў засяроджаны, не таропкі. Раз-пораз ён кідаў позірк на свае выцвілыя на сонцы старшыньскія пагоны.

Вячаслаў ДУБІНКА

ПАПЛАЧ ЛЯ РОДНАЕ КРЫНІЧКІ

Невялікая аповесць Вячаслава ДУБІНКІ «Паплач ля роднае крынічкі» з'явілася ў выніку пачутага, перажытага, перадуманага пасля спаткання з дзедам, які прыязджаў у Беларусь са Злучаных Штатаў Амерыкі. Сцяпан Біруля выехаў туды пры буржуазнай Польшчы.

Новая вёска, яе людзі зрабілі на яго, як і на героя аповесці Максіма Калбаску, надзвычайна моцнае ўражанне. Ад'язджаючы ў Амерыку, павёз ён з сабой у душы нясцерпны боль і смутак. Мы друкуем некалькі ўрыўкаў з аповесці, якая сёлета выходзіць у «Бібліятэцы «Голас Радзімы».

дня, ночамі пералічваў, бярог, хваліўся... Цяжка яны мне даліся, грошы гэтыя. Надзея на іх вялікая, паратунак ад іх усім нам. Дзяляры ўсё могуць! Адзенуць, абуюць, спаць у цёплым ложка пакладуць, пацехай, калі хочаш, пацвеляць. Нам, мае ж дзеткі, зямельку дадуць урадліваю. Шнурок за шнурочкам ля ног маіх ляжа зямелька наша! Заквітнее на ёй жыта, бульбачка бокі свае на сонейку наспее... Не крыўдуйце, дзеткі, што з пустымі рукамі дадому вярнуўся, без гасцінцаў... На ўсё тое патрэбна капейка, а я так баяўся, каб не пабеглі яны, грошы заробленыя мае... За што ж тады я зямліцу куплю, га? Не крыўдуйце...

Купіў дзед Сцяпан зямліцы. Лічыў сябе найшчаслівейшым чалавекам, песні спяваў. Праўда, да першай восені. Зямлю, што прадаў яму пан Загнятоўскі, родам аднекуль з-пад Варшавы, хіба богу аддаць, каб усявышні на ёй пекла сваё стварыў. Пясці, каменне. Выціраў дзед Сцяпан Біруля зацярпананым пылам вочы, глытаў разам з гаркотным пылам слязы, сыходзіў з дому, зашываўся ў лясок. Сам-насам са сваімі нялёгкімі думамі. Зразумей цяпер, што пан збагрыў яму зямлю, ад якой радасці — хоць тапіся! І пашываў зноўку Сцяпан Біруля да чыгункі, вырашыў у адчай зноў накіравацца ў выратавальную Амерыку. Надзея не пакідала яго.

Прападаў на заробках колькі гадоў. Дочки павырасталі, сыны па свеце разбегліся. А бацькі няма і няма. Пара тады была цяжкая, неспакойная. Бач яе, ганарлівая Амерыка падцягнула тужэй папругу, з пухавікоў на мулкі тапчан перабралася, на ціхі павольны ход перайшла. Згубіўся наш дзед, прапаў... Ні вестачкі ад яго, ні цыдулкі. Не чуваць голасу Сцяпана Бірулі.

А жыццё ішло, спяшалася. У трыццаць дзевятым годзе верасень прынёс доўгачаканае вызваленне і нашай вёскай, — колькі гадочкаў паглядала яна сваімі аканіцамі на Чырвоную Слабаду, бы зайздросціла і песням на тым, савецкім баку, і жыццю калгаснікаў. Кароткай была ясна нашага вызвалення ад белалаякаў, вельмі кароткай. Адны толькі зажынкі і справілі.

...Грымнула вайна. Дакацілася і да Старобіншчыны, прынесла ў хату старой Сцепаніды гора. На вайне загінуў мой дзядзька Юзік. Падарваліся на міне абедзве дачкі, мае цёткі — Агніся і Аміляна... І зноўку мы будаваліся, жылі, плакалі і спявалі. Свіела матуля, час высушыў і майго тату.

І нечакана прыйшла вестка: з Амерыкі на Старобіншчыну, у нашу ціхмяную вёскачку, едзе дзед Сцяпан Біруля.

кі гадоў развітання з роднай старонкай зноўку кіруе сюды. Паплакала мая матуля, успомніла, як некалькі чакала тую абяцаную татам стужку на свае косы, — цяперака сталі яны, бы лён, адбеленыя. Сваіх дзяцей колькі выгадавала... У вайну з трыма адна гаравала... Лепш не ўспамінаць, не вярэдзіць раны...

Убрала мама хату, расчыніла булкі, услава падлогу аерам, бярозавымі галінкамі, крынічнай вадоў усе куточки пакапіла, пракіднога пеўніка сасмажыла, абноўкі прымерала. Сядзе ў куточку, прамовіць стомлена:

— Ідзі, татка, чакае цябе хацінка родная! Ідзі, татка... — І зноўку слязы выцірае, каторы раз на дзень...

...Прыгадваецца халодны восеньскі дзень. Матулю выклікаюць па спадчыне дзеда ў інюркалегію, прапануюць ёй, дачцы нябожчыка, распарадзіцца некалькімі сотнямі долараў, што засталіся ад бацькі-амерыканца з вёскачкі на Чырвонаслабодчыне. Не захацела матуля спажываць тыя горкія грошы, амерыканскія долары. Яна ні перад кім не хвалілася сваім учынкам... Яна моўчкі пахітала галавой. І паехала дамоў... Толькі шкадавала праз пяць гадоў аб адным:

— Трэба было тыя грошы на кветкі аддаць... Кветкі пакласці на магільні ўсім, хто спіць вечным сном... Хто біўся за нас, гараваў, плакаў, змагаўся... І нашаму тату, і дзядзькам, і сёстрам... Усім людзям...

Два дзесяцігоддзі мінула з тае пары... А памяць захавала да дробязей усё, што давалася мне пачуць, убачыць, перажыць ад сустрэчы з амерыканцам Сцяпанам Бірулям. Бы толькі ўчора ён расціраў на далоні жытнія каласы ля вёскі Радкава, хаваў у хусцінку драбок хлеба, спяваў ля зорнае крыніцы, хадзіў па лесе, збіраў чарніцы...

Не давала мне спакою тая сустрэча з маім дзедам. І вось як вынік таго неспакою з'явілася аповесць.

ДЗЕНЬ ПАМЯЦІ

...Спакойная цішыня над роднай зямлёй. Сонца цешыцца, адпачывае ў калысцы, ранішні ўбор свой аглядае... Натомлена вёскачка туліцца да лесу, новы дзень чакае. Харошая пара... Жыць і жыць, любіць, гадаваць дзяцей, бачыць салодкія сны... Няўжо вось такой раніцай пачалася вайна?..

Наступала дваццаць другое чэрвеня. Напярэдадні брыгадзір нагадаў усім:

— Збор ля Зялёных Дубкоў у поўнай параднай. Але ці патрэбен быў той напамінак былым франтавікам пра дзень святой памяці?! Ён

Мужыкі чакалі свайго брыгадзіра і амерыканскага гасця ля канторы. Адны прымацоўвалі ордэны і медалі да новых, нязвычайных яшчэ касцюмаў, другія даставалі з кішэняў пацяменелыя ад часу баявыя ўзнагароды.

Паглядзіш збоку на мужчына калгаса «Дубкі» і здзівішся: куды падаліся яны ў такую рань пры поўным парадзе? У ціхай нетаропкай гаворцы праходзяць франтавікі дарогу памяці. Адсюль, з Зяляшан, Замосця, Залужжа, ішлі яны на фронт. Слязьмі тая дарога паліта, плачу гаротнага наслухалася. У гэтым кароткім «а памятаеш?» невідучы крок у тое далёкае, балючае, грознае. Яго не выгравіш з памяці, не забудзеш да канца дзён сваіх. А памятаеш? Дружа мой родны, ты памятаеш?

— Ідзем мы гуртам з Зяляшан. Нехта плача горка, безнадзейна. Другі спрабуе спяваць, трэці супакойвае жонку і дзяцей. Маўляў, чаго так убівалася, душу рваць слязьмі... Надаём немцу кухталёў і к восені з песнямі дадому вярнемся. Расчыняй, жонка, блінцы, не забудзь і патрашанкі падрыхтаваць, у склеп схавай! — смачнейшая будзе... — Брыгадзір лезе ў кішэню за тытунём, за маўжае...

— Запала ў памяць такая дробязь... Мо і не дробязь, бо ўсё нашае, нажытае... Гарыць млын, пашчаны гарматай. Шкада мне яго, і я сябе ж дакараю: маўляў, сляз колькі пральцеца, а табе млына шкода — дурное нешта... вайна, вайна... У агульным чалавечым крыку і адчаю свой голас не адчуваеш. Губляецца ён, тоне, знікае... — Іван Гуля кідае позірк на той узгорак, дзе перад вайнай стаяў млын. — Ён жа і згарэў на шосты дзень вайны. Мая жонка раскавала, пацэліў у яго немцы танк. Гарэў, як куль саломы, падпалены малаккай... Дык што было... Кажы мне жонка, трэба ж... Дурная баба... Млын гарыць, а там жа мука засталася, учора не выбралі. Сваю-то забрала, а астатнія не паспелі. Гарыць млын, а яна моліцца, за яго літасці ў некага просіць...

— А ў маю памяць такое відовішча ўрэзалася. Буслынка на ўскраі сля гарыць. Ідзем пяхотным батальёнам мы праз нейкую вёску. Гарачыня ад агню, — сэрца бы даўно спапалілася, боль прыціх, толькі зубы сціснем і ідзем... Буслы маладыя ляццець не могуць, крычаць так трывожна і адчайна. Бусліха кружыць, кружыць і, здаецца, плача ад гора... А пасля склала крылы і каменем на гняздо... мо і забіла іх, накрыла, каб не мучыліся бедныя ад агню...

— Я калі першы раз у атаку пайшоў, то маліцца пра сябе пачаў. Маму прашу засту-

пліца, памагчы... Горача мне, душыць гімнасцёрка, рукі дрыжаць. Дык не паверыш, браце, патрон дастаў з абоймы, у зубы заціснуў і так іду ўрукашную... Скончыўся бой, акупаваемся, а ўзводны звяртаецца да мяне голасна, каб усе чулі:

— Баец Лагацкі, выкінь з рота патрон, немца ты і так напужай, і даволі няблага. Малайцом!..

Смяёмся ўсе, і нават не верыцца, што гадзіну назад была здрадніцкая думка стаць на калені, прасіць літасці...

— Я ж перад атакай цыгарку скручваю і загадваў сам сабе: калі паспею да каманды камандзіра дакурыць да канца, то ўцялею. А калі не, то таму і быць! Але памятаю адно жаданне: да канца дасмаліць самкрутку, каб рукі пякла. Тады смела ў бой!

— Мой дружбач з Саратава ў баі быў цяжка паранены, глядзець на яго было жахліва. Нагу перабітую валач, рука абгарэлая. Просіць мяне: «Вася, адкапай яму і прысып трохі мяне зямлёю, каб толькі галава мая адна відна была. Зямля, як маці, боль супакойвае. Зрабі, Вася, богам прашу...» Зрабіў я так... Памёр ён ад раны... Адкапалі і пахавалі...

Максім Калбаска ішоў у сярэдне натоўпу, засяроджаны, цяжка дыхаў... Яму хацелася, каб гэта быў сон і ўсё пачуцае тут прапала, знікла. Хацелася аднаго: прагнуцца, убачыць сонца, крануць рукамі струменьчык сцюдзёнай вады... Не дзе глыбока ў душы ён спрабаваў вінаваціць сябе: «Яны пражылі жыццё, да якога я не маю дачынення. Нават не ўяўляю сабе такога. Чуў, чытаў, але вось жывыя сведкі вайны.

Паехаў ты пагасцяваць у Амерыку і так засядзеш там. Спазіўся і на вяселле, і на хаўтуры. Без цябе і паселі, і эжалі, ад навалыніцы бараніліся, бяду сустракалі, плакалі. Без цябе і радаваліся. Табе хіба зразумецца іх? Ты ж бы чужы. У іх узнагароды, горкім салдацкім патам палітыя. Нават сівы, нязграбны дзед Вярчок і той на фрэнцы тры медалі і царскі крыж мае, яшчэ ад той вайны, ад першай. У культуры Сцяпана Лагазы звонікамі азываюцца медалі. Маўчаць франтавікі, маўчыць наваколле. Спытаюцца ў цябе, а дзе ж была твая вайна, Максім Калбаска? Ваўкі тапталі і рвалі тваю Радзіму, ганьбілі твой родны куток і здэкаваліся з твайго народа... Дзе ж была твая вайна, амерыканец Максім Калбаска? Праўда, цябе ніхто не вінаваціць, папрокаў не кідае... Але ўсё ж такі, дзе была твая вайна, Максіме?..

КАМУ ВАЙНА, А КАМУ...

Грэх і прызнацца, што для цябе, Максім Калбаска, быў удалым і саракавы, і сорак першы гады... Што і казаць, ніколі не было і надалей такой удачы. Амерыка грэла рукі ў сорак першым. Яна ўмее грэцца калія чужога агню, ой, як умее... На тым стаяла і стаяць Амерыка... Чаго ж ты зараз сябе дакараеш? Не, не дакор гэта, а развага сталага, пасівеўшага чалавека. Тры дзесяцігоддзі ад тых залатых часін, якіх, пэўна, ужо ніколі не будзе.

Сорак першы даў работу амаль усім рабочым рукамі Амерыкі. І тваім таксама, Максім Калбаска! Ты і не спрабаваў задумацца аб сэнсе сваёй работы — дзе там думаць! Дзякуй богу, што была яна, работа. Пяць гадоў беспрацоўя, неспатленнае жаданне працаваць, працаваць, хай сабе па пятнаццаць гадзін у суткі. Два гады рабіў Максім Калбаска процівагазы... Работа няхітрая і вялікай спрактыкаванасці, розуму не патрабуе. Вочы бачаць толькі гумавую кішку, тысячу кішчак за адну змену... Бясконцы паток процівагазаў. Уся Амерыка рыхталася ў адзін патрэбны момант надзець на сябе процівагазы...

(Працяг будзе).

Знаёмім з лаўрэатамі-80

Сапраўдная паэзія жыве на вырост, нарохліст промню і хмары, дню і будучыні. Менавіта такой неспакойнай, напружанай і трапяткой уяўляецца мне паэзія Генадзя Бураўкіна. І суправаджае яе нязменна не толькі страсны напал душы, які мы называем Натхненнем, але і ўпартая, жаданая работа:

Адаць свае сілы
дазвання,
Засеяць свой трудны
загон—
У гэтым жыцця
апраўданне
І самы высокі закон.

Публіцыстычная акрэсленаць паэзіі Бураўкіна — не выпадковасць. Думаецца, што неспакойнае яго слова пачыналася найперш з босых сцэжак маленства, з той аклятай

пра мінераў». «Якога колеру вайна?»! Ад імя забытых аб тым, што нашы нашчадкі з'яўляюцца нашчадкамі баявой славы і павінны несці яе пільна і нескарона, Бураўкін гаворыць без асаблівых метафарычных «прыкрас», але дужа натуральна і пераканаўча ў вершы «Зямля і неба»:

...Ды мы ляжым.
У кожным воку — неба.
А пад плячамі — мулкая
зямля.
Нас замятае восеньскае
лісце.

Без нас
да зор стартуюць караблі.
Мы на зямлі навекі
засталіся,

Каб вы,
жывыя, ў небе пабылі.
Сцежка з вайны. Яна й да-

вы адначасова пішаце пра яго сілу, якая фарміруе абставіны, у якіх чалавек вымушаны жыць і змагацца, і такім чынам вы не можаце абмінуць палітыку, незалежна ад таго, разумееце вы гэта або не».

Палітычная інтанацыя ў Генадзя Бураўкіна — гэта яго кампас часу:

Высокае слова
«палітыка»,
Як многа ў сябе ты
ўмясціла —

І кроў,
недарэмна пралітую,
І мары народа, і сілу.
І Леніна ночы бяссонныя,
І часу няўмольныя
рытмы...

Бывала, цябе і мусолілі,
Суровае слова

«палітыка».
І не выпадкова выношваў

РЭСТАЎРЫРУЕЦА ДОМ ВАНЬКОВІЧА

**АДМЫСЛОВЫ
МАЙСТАР
ПАРТРЭТА**

У цэнтры Мінска, па вуліцы Інтэрнацыянальнай, 33-а, былой Валоўскай (Валоскай), пазней Хрышчэнскай, да нашых дзён захаваўся аднапавярховы драўляны домік-сядзіба таленавітага мастака першай паловы XIX стагоддзя Валенція Ваньковіча. Прывабны домік класічнага стылю, фасад якога ўпрыгожвалі чатыры калоны, прытуліўся пад засенню шыракалістых дрэў, сярод высокіх шматпавярховых збудаванняў, у глыбіні двара, за якім пачынаецца круты спуск да ракі Свіслач.

Калісьці ва ўтульных пакоях гэтага дома наладжваліся вечары, творчыя сустрэчы вядомых дзеячаў культуры горада. Тут музіцыраваў польскі кампазітар Станіслаў Манюшка, чытаў свае творы беларускі пісьменнік Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч. Не раз наведвалі гаспадары дома мастак Ян Дамель і польскі паэт Юліян Корсак, які ў 1837—1838 гадах прысвяціў Ваньковічу верш.

Цяпер спецыяльны навукова-рэстаўрацыйныя вытворчыя майстэрні Міністэрства культуры БССР праводзяць рэстаўрацыю гэтага будынка, пасля чаго ў ім будзе размяшчацца Беларускі рэспубліканскі савет добраахвотнага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры, а таксама мінскі гарадскі савет таварыства. Домік імкнецца аднавіць такім, якім ён быў пры жыцці мастака.

Прыгадаем, што ж гэта быў за чалавек, які след ён пакінуў у развіцці беларускага выяўленчага мастацтва.

Валенці Мельхіёравіч нарадзіўся ў 1799 годзе на Міншчыне, у вёсцы Новай Калюжыцы, што размешчана ў маляўнічай мясцовасці на левым беразе ракі Уша, у сям'і павятовага судзі. (У некаторых літаратурных крыніцах датай нараджэння названа 14 лютага 1800 года). Хатнія настаўнікі навучылі хлопчыка чытаць і пісаць ужо ў сямігадовым узросце. Малы рана пачаў захапляцца маляваннем домікаў, дрэў, звяроў, птушак і ўсім тым, што падказвала яму дзіцячае ўяўленне. Калі хлопчыку споўнілася 12 гадоў, бацькі аддалі яго вучыцца ў Полацкую гімназію (калегію), што існавала пры езуцкай духоўнай акадэміі. Схільнасці вучня да малявання тут адразу прыкметлілі і развілі выкладчыкі Якаў Перлін і Якаў Журдан, а Юзафат Залескі прывіў маладому мастаку любоў да рускай літаратуры. У Полацкай акадэміі ён вучыўся разам са

сваім братам. Там будучы мастак пазнаёміўся з лепшымі ўзорамі жывапісу канца XVIII стагоддзя, якімі была ўпрыгожана навучальная ўстанова. Усё гэта на падлетка зрабіла моцнае ўражанне, і ён тады цвёрда вырашыў пасля заканчэння гімназіі, якую ён скончыў з выдатнай адзнакай, цалкам аддацца прафесійнаму мастацтву. Цяга да едукацыі, да мастацтва прывяла юнака ў 1817 годзе ў Віленскі ўніверсітэт, дзе выкладчыкам жывапісу быў у той час вядомы мастак Ян Рустэм, які імкнуўся даць вучням у жывапісу рэалістычны напрамак. Якраз у першы год вучобы Ваньковіча ў школе жывапісу пры Віленскім ўніверсітэце ўпершыню была ўведзена для вучэбнай пастаноўкі жывая натура (натуршчыкі). Да гэтага часу вучні вучыліся маляваць толькі з гіпсавых статуяў міфалагічных герояў старажытнасці.

У 1822 годзе ў Вільні была наладжана выстаўка работ маладых мастакоў-навучэнцаў. На ёй экспанаваліся ў пераважнай большасці копіі партрэтаў, пейзажы, малюнкi з натуры. Творы Ваньковіча карысталіся на выстаўцы асаблівым поспехам. Малады мастак умеў абагульняць святло, колер і форму.

Пасля стамляючай творчай працы Ваньковіч заўсёды знаходзіў адпачынак у чытанні кніг, цікавіўся літаратурай, гісторыяй. Ён добра разумее, што нельга праўдзіва адлюстраваць свой край, быт, не ведаючы яго гісторыі. У гэтым сэнсе ён гаворыў так: мастаку, перш чым намалюваць вераб'я, трэба з'есці вала.

Пасля паспяховага заканчэння Віленскага ўніверсітэта ў 1824 годзе Ваньковіч быў накіраваны за дзяржаўны кошт для далейшай адукацыі ў Пецярбургскую акадэмію мастацтваў. Там мастак зблізіўся з многімі выдатнымі дзеячамі літаратуры, культуры і мастацтва, у тым ліку з А. Пушкіным, А. Міцкевічам, А. Кіпрэнскім, І. Аляшкевічам.

Правучыўшыся ў акадэміі чатыры месяцы, у лютым 1825 года мастак Ваньковіч атрымаў за акадэмічную карціну-кампа-

[Заканчэнне на 8-й стар.]

**ДЗЯРЖАЎНУЮ ПРЭМІЮ БССР ІМЯ Я. КУПАЛЫ
ПАЭТ АТРЫМАЎ ЗА КНИГУ «ВАРТА ВЕРНАСЦІ»**

**НА НЕСПАКОЙНЫМ
ПУЛЬСЕ ЧАСУ**

(і несканчонай дагэтуль у памяці!) мінулай вайны. Хай тады будучаму паэту было зусім мала год, ды недарма ж даказана, што менавіта «дзіцячая памяць» для творцы адыгрывае галоўную ролю ў яго духоўным кірунку.

«Што я, пяцігадовы, тады разумееў, — але, здаецца, і сёння адчуваю на сваім плячы дрыжачую матчыну руку, калі паўз вокны праходзілі паліцаі...»

«Мы стаім на ўзгорку трыма радамі: першы, рэдзенькі — мужчыны, дзяды; другі, заплаканы, няроўны — жанчыны з малымі на руках і трэці — мы, каму шэсць — дзесяць — дванаццаць гадоў. На нас нацэлены кулямёт, за ім — як сёння помню — ляжыць здаравенны немец у доўгім шынялі. Стаяць на ўзгорку і паліцаі — там, за кулямётам, па той бок. Мы чакаем, чакаем стрэлаў. Плачуць жанчыны. Маўчаць дзяды. А стрэлаў усё няма. Ідуць хвіліны, гадзіны. Мы дрыжым ад холодаў. За кулямёт кладзецца ўжо другі немец. А стрэлаў няма.

Пад вечар нас сагналі ў лазню на ўскрайку вёскі. Было цёмна і цесна. Для малых адваля палок, мы сагрэліся на ім і пачалі валтузіць. А маці нашыя плакалі і чамусьці абдымаліся: «Ну, даруй, калі што не так было...», «Даруй, Рыпішка... Я тады не ведаў, што дзверы лазні забіты цвікамі, што лазня абкладзена саломай і паліцаі пайшлі шукаць газы ці бензіну. Я тады многае не разумееў. Мне было сем гадоў.

Я не помню твару таго, хто вызваліў нас. Помню толькі, што гэта быў немец, радавы салдат, сівы... Мы ўсе ўцяклі, усе выратаваліся. У партызанскім лагеры сустрэлі чырваназорыя танкі, нашу Армію...»

Фрагмент з біяграфіі паэта? Не, балюча перажываемы і зараз кавалачак народнага жыцця!

І каму, як не паэту, гэтай балючай чэпкай памяццю яшчэ раз абудзіць званы Хатыні (паэма «Хатынскі снег»), успомніць і напамніць аб тым, чаго не павінна больш паўтарыцца ў свеце (вершы «Бязбацькавічы», «Ідзе працэс», «Асвейская балада», усхваляваны цыкл «Лісты ў Ленінград», вершы «Балада

сколь яшчэ колецца паэту. І ці не таму з асаблівай шчыльнай цеплынёй адчуваецца ў яго сэрцы родная Полаччына, старажытны край высотных лясоў і блакітных азёр, як назавусёды родная для сына зямля Айчыны:

...хочацца
раскінуць рукі
І моўчкі кінуцца ў траву,
Забывшы бокі ўсе і мукі,
Паклаўшы ціш пад галаву.
І ўбачыць зноў,
як каля хаты

Хаваецца
ў дрымотны цень,
Як бацька, ціхі і вусаты,
Крыху ссутуланы ячмень.

А потым выбегчы
знянацку
Да хаты з засені бяроз
І на двары аклікнуць
бацьку

І маці,
светлую ад слёз.

Няхай даруе мне мужная «мужчынская» паэзія, якой заўсёды ў інтымных творах спаўна хапала жыццёстойкасці «не ўнізіцца» да сардэчнай рамансаваці. Але чытаю споўненыя адкрытасці і даверу радкі паэта да самай блізкай, адзінай і адчуваю, наколькі ранімы паэт, наколькі не пакідае яго трывога за свет закаханых:

Размінуцца б лепей,
размінуцца,
Каб душа спакойнаю
была!..
А я ўсё малюся той
мінуце,
Што з табой няпрошана
звяла!..

Ці:
Я з табю
багаты,
разумны,
харошы!..
Дык няўжо ты дазволіш,
Каб стаў я нічым
Без цябе?..

Кранае і ўражвае бураўкінскае азначэнне: «Я з табю...» Лірычны герой паэта менш за ўсё крычыць пра рэўнасць, бо з мужчынскай годнасцю ўпэўнены ў сабе, у сваім святлым і незаплямленым каханні, у сваёй чалавечай дабрыві і ласцы. Бураўкін не хавае эмоцый, у яго адзін прыём — шчырасць.

Амерыканскі пісьменнік Элтан Фэкс справядліва зазначаў: «Мне цяжка зразумець, калі пісьменнік, сур'езны пісьменнік, можа сказаць: «Я мастак і з палітыкай не маю нічога агульнага». Калі вы пішаце пра чалавека, то

у сваім сэрцы Генадзь Бураўкін воблік Леніна, які і вызначыў характар яго выдатнай паэмы «Ленін думае пра Беларусь». У ёй глыбока і пераканаўча паказаў паэт гістарычны шлях беларускага народа, які даў свету Францыска Скарыну, Кастуся Каліноўскага і Янку Купалу, народа, вызначальнай рысай характару якога з'яўляецца дабрата, чалавечнасць.

Жыве ў душы Генадзя Бураўкіна братэрская любоў, клопат пра дзень наступны. Яскравае пацвярджэнне таму — яго глыбока грамадзянскае слова:

Я ўдзячны лёсу, што ва
ўсе часы
Мая блакітнавокая радзіма
Не заслانیла мне чужой
красы,
Мяне ад свету
не адгарадзіла,
Што не магла, не ўмела
быць другой,
Жыла ў братэрстве і
сяброў цаніла
І што ў краіне нашай
дарагой
Яе завуць усе сястрою
мілай!..

Добра ведаю, як прыхільна і ўважліва ставіцца Бураўкін да тых, хто ступае на нялёгкаю літаратурную дарогу. І ў той жа час не даруе ён маладым напускнога песнізму, голай рамантызацыі, імкнення да славы любой цаной, бо сам ён ніколі не здраджваў прынцыпам, не карыстаўся «зручнымі» тэмамі і танымі мастацкімі прыёмамі. Думаючы пра Генадзя Бураўкіна як пра чалавека і паэта, я думаю пра Паэта ў вялікай літары:

А здавалася б, апеты
Край
з нізін і — да узгоркаў.
Знаю: першыя паэты
Устаюць з найпершай
зоркай.

І на досвітку дыхання,
Нібы на вітку палёта,
У першавеснікаў

спазнання
Землятрудная работа.

Не шматку спатолі
ўласнай —
Дню нясуць яны прысягу.
І жыве ў радках нязгасных
Незамглены колер сцягу.

Слых лаві яго, планета,
І яго радок прарочы!
Знаю: ў першага паэта
З дабрыві і з праўды вочы.

Яўгенія ЯНІШЧЫЦ.

НА ЗДЫМКАХ: работы В. ВАНЬКОВІЧА. «Аўтапартрэт» (уверсе); «Міцкевіч на скале Аю-Даг»; «Партрэт Саплицы».

ВЫДАВЕЦТВА «ПРОГРЕСС» — САВЕЦКАМУ
І ЗАМЕЖНАМУ ЧЫТАЧУ

НА 48 МОВАХ

Маскоўскі «Прогресс» — адно з буйнейшых у свеце выдавецтваў перакладной літаратуры гуманітарнага профілю.

Паўстагоддзя «Прогресс» выдае савецкія кнігі на замежных мовах і замежныя — на рускай. Гэта творы класікаў марксізму-ленінізму, грамадска-палітычнай і мастацкай літаратуры. Аб маштабах яго дзейнасці сведчаць лічбы: 1 100 назваў кніг у год агульным тыражом 30 мільёнаў экзэмпляраў. Яны распаўсюджваюцца ў 140 краінах на 48 мовах.

Карэспандэнт Агенцтва друку Навіны папрасіў галоўнага рэдактара Галоўнай рэдакцыі мастацкай літаратуры Анатоля КЛЫШКО адказаць на некалькі пытанняў.

— У чым вы бачыце асноўную задану сваёй рэдакцыі?

— Даць, па магчымасці, поўнае ўяўленне замежнаму чытачу аб сучаснай многанацыянальнай савецкай літаратуры. Бо, калі карыстацца толькі яе заходнімі выданнямі, атрымаецца недакладная, скажоная карціна. Не сакрэт, што на Захадзе нярэдка выдаюць за савецкую літаратуру «творы», якія з ёй нічога агульнага не маюць: дысідэнтаў або тых пісьменнікаў 20-х гадоў, што не пакінулі якога-небудзь прыкметнага следу ў літаратуры і даўно забыты.

Мы імкнёмся даць сістэматычныя веды аб творчасці вядучых нашых пісьменнікаў, аб літаратурным працэсе ў цэлым з тым, каб у чытача ўзнікла аб'ектыўнае, непрадуржанае ўяўленне аб савецкай культуры, літаратуры, яе пошуках, яе ідэалах. З гэтай мэтай выдавецтва выпускае пераважна не асобныя творы, а двух-, трохтомнікі або зборы твораў. Выдаём мы і рускую класіку, хаця на Захадзе яе публікуюць і добра ведаюць. Нашы выданні вельмі ахвотна купляюцца. У значнай ступені гэта тлумачыцца і тым, што яны забеспечаны сур'ёзным навуковым матэрыялам — уступнымі артыкуламі, тэксталагічнымі і гісторыка-літаратурнымі каментарыямі, якія дапамагаюць зразумець месца і ролю пісьменніка ў рускім і сусветным літаратурным працэсе.

— Як вы выбіраеце кнігі для перакладу — адвольна ці па заказе замежных фірм?

— Галоўным чынам па заказе замежных кнігагандляроў. Мяркуючы па колькасці кантрактаў, цікавасць да савецкай культуры расце з года ў год. Часам попыт — асабліва на дзіцячую літаратуру — настолькі вялікі, што мы не заўсёды можам яго задаволіць.

«Прогресс» працягвае і сваю ініцыятыву, прапануючы знаёмства з найбольш значнымі з'явамі сучаснай савецкай літаратуры. Пры адборы мы кіруемся і тым, на якую краіну працуем: скажам, тое, што зацікавіць еўрапейца, можа аказацца неактуальным для афрыканскага чытача.

Час, змяняючы карту свету, прыбаўляе нам работы. Толькі за апошнія пяць гадоў мы «асвоілі» яшчэ 14 моў, значна больш кніг адрасуем чытачам краін, што сталі на шлях развіцця.

— Раскажыце, калі ласка, аб другім баку вашай дзейнасці — перакладах на рускую мову замежнай літаратуры. Хто і як адбірае яе для савецкага чытача?

— Перш за ўсё мы выпускаем навінкі сусветнай літаратуры. Аднак знаёмства з імі для нас не самамэта. Таму «ўзрост» твора не вельмі нас б'янтэжыць — яму можа быць і тры, пяць гадоў. У штогадовыя планы ўключаем і творы, якія ўжо сталі сучаснай класікай. У адборы замежных твораў нам дапамагаюць саветы пры выдавецтве, у склад якіх уваходзяць буйнейшыя спецыялісты па многіх краінах свету.

Мы імкнёмся, каб і ў савецкага чытача складалася больш-менш цэласнае, аб'ектыўнае ўяўленне аб літаратуры той або іншай краіны. Вялікую ўвагу ўдзяляем выданню серыі збораў твораў пісьменнікаў, «Бібліятэк» літаратур. З цікавасцю былі сустрэты, напрыклад, «Бібліятэкі» літаратур сацыялістычных краін, серыі «Бібліятэка Перамогі», «Майстры сучаснай прозы».

Увогуле абодва напрамкі работы «Прогресса» — пераклады на рускую і з рускай на замежныя мовы — адзіны працэс.

— Наведаўшы магазін замежнай літаратуры, які размясціўся ў вашым будынку, я пераканалася, што выбар кніг на мове арыгінала дастаткова шырокі...

— У СССР не толькі закупляюць, але і выдаюць замежную літаратуру на мове арыгінала. Сёння ў многіх гарадах нашай краіны набыць гэтыя кнігі не праблема. Іх купляюць людзі, якія добра ведаюць замежныя мовы, яны неабходны і вывучаючы іх студэнтам-філолагам, выкладчыкам.

— Ці ёсць цяжкасці ў вашай рабоце?

— Перш за ўсё — некаторыя праблемы перакладу. Нашымі партнёрамі ў апошнія гады сталі кнігавыдаўцы шэрагу маладых дзяржаў Афрыкі і Азіі, а перакладчыкаў з рэдкіх моў мала. Слаба, на жаль, абнаўляецца і еўрапейскі перакладчыцкі «цэх». У адзінаццаці гады, гэта значыць за 1981—1985 гады, «Прогресс» плануе «асвоіць» яшчэ шэсць замежных моў. Ці варта тлумачыць, наколькі актуальна для нас праблема перакладчыцкіх кадраў...

Сёння СССР, па сведчанню ЮНЕСКА, — буйнейшая перакладчыцкая дзяржава свету. «Прогресс» імкнецца, у меру сваіх сіл, замацаваць гэты поспех, усямерна садзейнічаць развіццю выкараднай справы культурнага абмену паміж народамі.

Інтэрв'ю ўзяла
Вікторыя ЛАЎРЭЦКАЯ.

ЗНАЁМСТВА З АЎСТРЫЯЙ ПРАЦЯГВАЕЦЦА

Беларусь, як вядома, падтрымлівае цесныя сувязі з зямлёй Ніжняй Аўстрыі, якая ўваходзіць у склад Аўстрыйскай Рэспублікі. Сведчанне гэтай дружбы — і пашырэнне культурнага супрацоўніцтва, якое з кожным годам набывае ўсё большы размах. Так, у маі сёлета года ў памяшканні Дзяржаўнага мастацкага музея БССР была адкрыта выстаўка вырабаў народнага мастацтва Ніжняй Аўстрыі, якую ўбачылі тысячы мінчан і гасцей беларускай сталіцы.

Цяпер знаёмства працягваецца. У Палацы мастацтва працавала выстаўка ніжнеаўстрыйскіх мастакоў, на якой было прадстаўлена 120 твораў графікі і жывапісу. Асноўнае месца ў экспазіцыі займалі работы, якія знаёмяць з багатым гістарычным мінулым

краю і яго сённяшнім днём, з прыгажосцю краявідаў.

ПРЭМ'ЕРА ДА ЮБІЛЕЮ

Прэм'еру спектакля па трылогіі Якуба Коласа «На ростанях» паказаў глядачам калектыў Слонімскага народнага тэатра. Сваю новую работу, якая мае сцэнічную назву «Бура будзе», самадзейныя артысты прысвяцілі 100-годдзю з дня нараджэння класіка беларускай літаратуры. У галоўных ролях спектакля, пастаўленага заслужаным работнікам культуры БССР М. Варвашэвічам, заняты актёры А. Цярэнін, Н. Куршук, Т. Натарава, А. Рыжкоў.

Калектыў тэатра, які два гады назад адзначыў сваё 30-годдзе, паставіў дзесяткі твораў рускіх, савецкіх і замежных аўтараў, неаднаразова звяртаўся да творчасці Я. Купалы, В. Дуніна-Марцінкевіча, К. Крапівы, А. Макаёнка і многіх іншых беларускіх аўтараў.

— Добры вечар, дарагія сябры! Экіпаж самалёта выконвае рэйс «Дружба» па маршруту Балгарыя — Венгрыя — ГДР — Куба — Манголія — Польшча — Румынія — СССР — Чэхаславакія. Так пачалася міжнародная праграма ў Дзяржаўным цырку БССР, якая запрашала мінчан у захапляючае падарожжа па краінах сацыялізму. Адкрыццё сезона адбылося 31 ліпеня.

Высокае прафесійнае майстэрства, смеласць і фантазію дэманструюць балгарскія гімнасты і венгерскія акрабаты, польскія дрэсіроўшчыкі і румынскія канатаходцы, савецкія і кубінскія ілюзіяністы, зоркі арэны з ГДР і Чэхаславакіі. НА ЗДЫМКУ: з дрэсіраванымі конямі выступае народны артыст РСФСР Аляксей САКАЛОУ.

Фота У. МЯЖЭВІЧА.

ГАЛОЎНАЕ ў ЖЫЦЦІ — ТЭАТР

СУСТРЭЧЫ І ПЕСНІ

Віктар Стральчэня выступае на сцэне Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР з 1974 года. За гэты час ён выканаў нямала партый, як вядучых — Эрнэста («Дон Паскуале Даніэці»), Ленскі («Яўгеній Анегін» Чайкоўскага), Юродзівы («Барыс Годуноў» Мусаргскага), Грыбаед («Сцежкіна жыцця» Вагнера), так і эпізядных. Аб сваім шляху на оперную сцэну Віктар СТРАЛЬЧЭНЯ расказвае:

— Дзяцінства маё прайшло на Гомельшчыне, у вёсцы Харашоўка. Хлапчуком, бывала, на цэлы дзень пойдзеш у лес, слухаеш спевы птушак, шапаценне лістоты, і душа поўніцца асаладай. Бацькі мае, простыя людзі, з ранняга дзяцінства прывучылі мяне да працы. З сямі гадоў я ўжо дапамагаў маці па гаспадарцы, выходзіў працаваць у поле. А потым, вучнем, захапіўся літаратурай, вершамі, навучыўся іграць на гармоніку і вельмі палюбіў танцы.

Усіх у юнацтве цягне да падарожжаў, нязведаных далечыні. Хочацца ўбачыць як мага больш, знайсці сваю жыццёвую дарогу. Гэта імкненне і прымусіла мяне з групай равеснікаў паехаць па камсамольскай пуцёўцы ў далёкі Магнітагорск, на Урал. Там я скончыў тэхнічнае вучылішча, працаваў на будоўлі. Адноўчы прыйшоў з родных мясцін пісьмо, з якога даведаўся, што ў Мінскім педагагічным інстытуце адкрываецца літаратурна-музычны факультэт. Я вырашыў вярнуцца ў Беларусь.

Зусім нечакана для мяне самога экзамэны ў інстытут я вытрымаў. У пачатку маёй вучобы адбыўся выпадак, які крута змяніў далейшы жыццёвы шлях. Я тады прымаў удзел у інстытутскай мастацкай самадзейнасці, у танцавальным ансамблі. Ішла рэпетыцыя. За раялем сядзеў Ігар Лучанок, які быў выкладчыкам інстытута, і акампаніраваў камусьці сваю песню. Я стаяў недалёка і слухаў. І калі спявак не вельмі дакладна ўзяў ноту, нейкая невядомая сіла падштурхнула мяне да раяля і прымусіла сказаць: «Давайце я паспрабую гэта спець». Ігар Міхайлавіч здзіўлена паглядзеў на мяне і адказаў: «Ну, калі ласка, паспрабуй». І я заспяваў. Пасля майго «дэбюту» Лучанок сказаў: «Табе, хлопец, не танцамі, а спевамі трэба займацца». Амаль сілай ён прымусіў мяне пачаць занятакі па вакалу, знайшоў педагога. Але тут мяне прызвалі ў армію і накіравалі ў ансамбль песні і танца Беларускай ваеннай акругі.

Ансамбль часта гастралюваў па рэспубліцы і краіне. Пасля службы я вярнуўся ў Мінск, закончыў інстытут і атрымаў спецыяльнасць настаўніка рускай мовы, літаратуры і спеваў.

Пачаў працаваць, але ў вольны час працягваў выступаць у канцэртах, на адным з якіх мяне пачула вядомая бела-

руская спявачка Ларыса Александроўская. Пасля канцэрта яна падышла да мяне, стала распытваць аб планах, аб рабоце, настойліва раіла паступаць у кансерваторыю на вакальнае аддзяленне. Яе словы гучалі так пераканаўча, што я вырашыў трымаць уступныя экзамэны ў кансерваторыю. Мяне прынялі! Прытом былі гады вучобы ў Маскве, адкуль я вярнуўся ў родную Беларусь. І для мяне пачалося зусім новае, часам цяжкае, але чудоўнае жыццё спевака. Спачатку я страшна хваляваўся на сцэне і ўсякі раз баяўся, што наогул не знайду дарогу за кулісы. Але з часам страх прайшоў, а хваляванне перад кожным выхадам засталася.

Жыццё маё ніколі не абмяжоўвалася толькі работай у тэатры. Куды толькі ні прыходзілася ездзіць мне па пуцёўках камсамола — і на Паўночны флот, і на Сахалін, і да будаўнікоў БАМА, з якімі ў мяне склаўся асабліва адносіны.

Першы раз я апынуўся на будоўлі Байкала-Амурскай магістралі разам з канцэртнай брыгадай, якую ўзначальваў Ігар Лучанок. Мы сустрэліся там з нашымі землякамі, расказвалі ім пра навіны рэспублікі. На адной з такіх сустрэч мне сказалі: «У вас, артыстаў, жыццё вясёлае, цікавае, разнастайнае. Лягчэй, чым у нас. А вы вось летам прыязджайце да нас, папрацуем разам на будаўніцтве, тады і паглядзім, на што вы, спевакі, здатныя». Я паабяцаў. Вясной мне прыйшоў выклік. Адмаўляцца сорамна, адступаць няма куды. Я паехаў і... палюбіў назаўсёды гэты таёжны край і яго смелых першапраходцаў.

Тры гады запар ездзіў я на будоўлю БАМА, дзе працаваў лесарубам, бетоншчыкам. Сувязі з будаўнікамі далі мне багацейшы матэрыял для разважанняў аб жыцці, аб чалавеку. Незвычайна карысная і фізічная праца, бо ў нашай акцёрскай прафесіі таксама патрабуецца «жалезнае» здароўе.

Былі са мной на БАМЕ і смешныя выпадкі. Неяк да нас на будаўніцтва прыехалі самадзейныя артысты. У час абедзеннага перапынку яны выступілі з канцэртамі. Потым наш брыгадзір гаворыць: «Ну, а цяпер вы паслухайце, як спяваюць лесарубы. Выступае член брыгады Віктар Стральчэня». Я і заспяваў. Вядома, здзіўленню не было канца. Слухачы ж не ведалі аб маёй сапраўднай прафесіі.

Калі пасля работы на будаўніцтве я вяртаўся ў тэатр, то яшчэ доўга жыву ўспамінамі аб мужных і моцных людзях, якія нярэдка служылі для мяне крыніцай натхнення пры стварэнні сцэнічных вобразаў.

Галоўнае ў маім жыцці — тэатр, музыка. Я мару аб новых ролях, новых спектаклях.

Запісала Наталля ПЕРВЯКОВА.

ВЯСЕЛЛЕ Ў МОТАЛІ

Неяк у выхадны дзень апынуўся я ў Моталі, што на Палессі. Вабіць мяне гэтая вёска тым, што жывуць тут таленавітыя людзі, якія ткуць цудоўныя ручнікі, поцілкі, сурвэткі.

На вясковай вуліцы мяне сустраў вясельны картэж. Калісьці ён складаўся з некалькіх конных павозак, а гэты меў каля дзiesiąтка «Жыгулёў», «Масквічоў», убраных кветкамі, стужкамі, шарамі.

Жаніліся Вольга Палто і Аляксандр Новік. Вучацца абодва ў Мінску: ён у тэхналагічным інстытуце, яна ва ўніверсітэце. Напэўна, маглі б па-студэнцку весела згуляць вяселле і ў Мінску, распісаўшыся ў сталічным Палацы шлюбаў. Але ці можна параўнаць гарадское вяселле з мотальскім, дзе такія прыгожыя абрады, многа вясёлай мітусні, у якой удзельнічае амаль уся вёска.

...Вяселле пачалося суботнім вечарам, калі ў маладога і маладой па традыцыі пляцук каравай, а жанчыны ў гэты час рыхтуюць для яго ўпрыгожанні: зялёны сушаны авёс, папяровыя кветкі.

У нядзелю з раніцы маладога з дружкамі і сябрамі сваты праводзяць да маладой. Калі праяжджалі па вёсцы, мелі перашкоды: гэта аднавяскоўцы, суседзі маладой, патрабавалі, як у даўніну, выкуп. Сват пашпахова адкупіўся цукеркамі,

сувенірамі. Нявесту выводзяць да маладога толькі пасля традыцыйнага гандлявання, жартаў і ўступак з абодвух бакоў...

Затым маладыя, сваты, дружкі едуць у сельскі Дом культуры, дзе ў прысутнасці шматлікіх гасцей адбываецца грамадзянскі рытуал шлюбу.

Аб'ехаўшы ўсю вёску, вясельны картэж накіроўваецца да помніка, дзе маладыя ўшаноўваюць загінуўшых у час Вялікай Айчыннай вайны землякоў, ускладаюць кветкі.

Ля дома маладой Вольгу і Алеся сустрэлі з хлебам-соллю

і добрымі пажаданнямі яе бацька і маці.

У гэты час пачалі збірацца госці, несучы загорнутыя ў саматканыя ручнікі падарункі, частункі. Затым усе селі за стол і — загуло вяселле! Колькі гучала арыгінальных застольных песень, дасціпных жартаў, адмысловых пажаданняў маладым! Вось бацькі маладога тройчы абыходзяць каравай з поўным вядром вады, каб шчасце было поўным. Вольгу і Алеся частуюць то хлебам-соллю, то мёдам. Свякруха здымае з нявесткі фату і па-

вязвае ёй хустку. Маўляў, хай пакажа, якая яна гаспадыня, як ежу прыгатуе, як пеўня мужу засмажыць...

А гармонік і бубен гучаць весела, прызыўна. І самі ногі пускаюцца ў скокі.

У панядзелак з раніцы пачынаюцца «цыганы». Пераапрачаныя «нявесты» і «жаніхі» у суправаджэнні іншых наведваюць абодва дамы. З дому маладой прывозяць ежу — бо можа яе ў маладога крыўдзяць, не даюць есці...

Надыходзіць час падзелу каравая. Тут без жартаў не абы-

ходзіцца. Хтосьці кажа:

Дару вам грошы,
Каб сын быў харошы.
Я на іх доўга працаваў,
Каб малады маладоў
пацалаваў.

Якіх толькі парад не выслухалі тут маладыя ад сваіх аднавяскоўцаў! Хацелі нават запісаць тое-сёе, каб потым расказаць у горадзе, як дома гулялі вяселле.

Янка БАЙКОЎСКИ.

НА ЗДЫМКАХ: вяселле ў Моталі.

Фота аўтара.

АДМЫСЛОВЫ МАЙСТАР ПАРТРЭТА

[Заканчэнне. Пачатак на 6-й стар.]

зіццю з дзвюх фігур, а праз восем месяцаў вучобы ён атрымаў вялікі сярэбраны медаль таксама за праграмную акадэмічную работу з дзвюх фігур. Ужо тады Ваньковіч умеў выяўляць характар, форму і пластычнасць фігуры.

Для сваёй дыпломнай работы Валенцій Ваньковіч выбраў тэму гістарычнага зместу: «Падзвіг маладога кіяўляніна пры асадзе Кіева печанегамі ў 968 годзе». За карціну яму быў прысуджаны малы залаты медаль.

Яшчэ некаторы час Ваньковіч заставаўся ў Пецярбурзе. Слава аб маладым мастаку разышлася за межы акадэміі, і шмат было жадаючых заказаць яму партрэт. У заработках Ваньковіч не адчуваў вострай патрэбы. Ён маляваў з натурой выключна толькі для свайго задавальнення. Яшчэ ў Віленскім універсітэце ў яго былі блізкія сувязі з вялікім польскім пэтрам Адамам Міцкевічам. Знаходзячыся некаторы час разам з ім у Пецярбурзе, Ваньковіч стварыў цікавы партрэт пэтра. Аўтар крымскіх санетаў паказаны ў рамантычнай позе на фоне воблачнага неба і крымскай гары Аю-Даг. Позірк скіраваны ўдалачыню. На плечы накінута чаркеская бурка з доўгай бліскачай воўны. (Гэта работа на працягу 60 гадоў знаходзілася ў Смілавічах у Аляксандра Манюшкі, потым трапіла ў Варшаву, у Нацыянальны музей, дзе і захоўваецца да гэтага часу).

Да вобраза Адама Міцкевіча мастак звяртаўся некалькі разоў. Да нас дайшлі тры яго партрэты.

Блізка знаёмы быў мастак і з вялікім рускім пэтрам А. Пушкіным, з якога пісаў партрэт, але па нейкіх абставінах не закончыў. На жаль, гэтая праца загінула падчас паўстання 1863 года.

На радзіму мастак вярнуўся ў 1828 годзе, аваяны славай, з узнгародамі і вялікай колькасцю жывапісных работ і эскізаў, кампазіцый. Каля дзiesiąці год ён пражыў у сваім вясковым зацішным бацькоўскім маёнтку Малая Сляпянка, што ў прыгарадзе Мінска.

Тут мастак меў раскошную майстэрню, у якой звычайна працаваў вясной і летам. Асабліва вабілі яго вечаровыя заранкі, шматфарбныя пералівы млявага летняга дня, духмяныя лугі, прыгожыя бары і ўсё наваколле. Гэта быў найбольш плённы перыяд у яго творчасці. Валенцій Ваньковіч стварае тэматычныя карціны, у тым ліку «Напалеон перад адыходам з Масквы» (1834), шмат піша партрэтаў родных, блізкіх, знаёмых, скарыстоўвае ў гэтых працах пейзажныя матывы.

Творчая дзейнасць Ваньковіча не абмяжоўваецца жывапісам і малюнкам. Ён высока развіў і тэхніку мініяцюры, выконваючы яе пераважна на паперы і косці. У гэтай тэхніцы ім былі выкананы партрэт мінскага графа Сяргея Строганава (1831), аўтапартрэт на табакерцы, а таксама партрэты бацькі і сястры (1832).

Немалую ўвагу ўдзяляў мастак і копіям карцін на міфалагічную і рэлігійную тэматыку. Асабліва моцна захапляўся ён творами Рафаэля.

Працуючы на радзіме, Вань-

ковіч часта сустракаўся ў Мінску з вядомым беларускім мастаком Янам Дамелем. Збліжала іх імкненне да прастаты і натуральнасці, рэалістычнасці. Але творчая інтэлігенцыя тагачаснага губернскага горада была вельмі нешматлікай, і мастак, які прывык у Вільні і Пецярбурзе да асяроддзя дзейнага і прагрэсіўнага мыслачага, паступова пачынае балюча ўспрымаць сваю адзіноту, адасобленасць. Да таго ж, у апошнія гады жыцця Ваньковіч трапіў пад уплыў вядомага містыка Андрэя Тавянскага, што яшчэ больш абумовіла творчы крызіс мастака.

Моцна знясілены працай, не маючы належнай падтрымкі і заахвочвання, Валенцій Мельхіэравіч вырашыў пакінуць сям'ю і радзіму. У 1839 годзе, выхадзінаўшы дазвол, ён выязджае на чужыну, спачатку ў Дрэздэн, Мюнхен і нарэшце праз год у Парыж, дзе і памірае ў росквіце творчых сіл 12 мая 1842 года. Пахаваны на могілках Манмартр.

Але і за кароткі час свайго жыцця Валенцій Ваньковіч пакінуў значны след у гісторыі беларускага выяўленчага мастацтва. Творчая спадчына гэтага выдатнага прадстаўніка рамантычнага жывапісу надзвычай багатая. Яго карціны, партрэты, тэматычныя кампазіцыі, малюнкi разышліся па ўсяму свету. Многія з іх захоўваюцца ў музеях Парыжа, Берліна, Варшавы, Кракава, Ленінграда, Вільнюса, Мінска. Яго спадчыну вывучаюць і шануюць аматары мастацтва, а землякі мастака — мінчане дбайна клапацяцца і пра мясціны, дзе ён жыў і працаваў.

Савелій АКУЛІЧ.

УСЛЕД ЗА ЧЭМПІЁНКАЙ

У Рызе завяршыўся асабісты чэмпіянат свету па міжнародных шашках сярод жанчын. З пяці прадстаўніц Савета Саюза тры былі мінчанкі: Алена Альтшуль, Ірына Пашкевіч і Людміла Сахненка.

Ва ўпартай барацьбе першае месца заняла чэмпіёнка СССР Вольга Левіна. Другое, трэцяе і чацвёртае месцы занялі адпаведна Ірына Пашкевіч, Людміла Сахненка і Алена Альтшуль.

РАСЦЕ ЗМЕНА

Усё «золата» чэмпіяната Еўропы ў стральбе па мішэні «бягучы кабан», які завяршыўся ў горадзе Мішкальцы, заваявалі спартсмены зборнай СССР. Яны былі мацнейшымі як у камандным, так і ў асабістым заліку. За каманду Савета Саюза выступалі ветэран спорту мінчанін Аляксандр Газаў.

Парадавалі і юніёры. Лепшым у асабістым за-

(СПОРТ)

ліку стаў Мікалай Дзёдаў з Мінска. І тут сярод зборных мацнейшымі сталі саветкія стралкі.

МІЖНАРОДНЫЯ СПАБОРНІЦТВЫ «ДРУЖБА»

Традыцыйныя міжнародныя спаборніцтвы юных лёгкаатлетаў сацыялістычных краін «Дружба» прайшлі ў Венгрыі. Сярод пераможцаў былі і спартсмены Беларусі, якія абаранялі гонар зборнай каманды СССР.

Так, магіляўчанка Валяціна Божына заваявала залаты медаль у бегу на 200 метраў, а мінчанін Артур Шумак, студэнт інстытута фізічнай культуры, перамог у спаборніцтве па спартыўнай хадзьбе на 10 кіламетраў.

Яшчэ адзін мінчанін, Юрый Мішукоў, стаў сярэбраным прызёрам у кіданні дыска.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1330.